

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI	2
2. KORUPCIJOS RIZIKA APLINKOS TVARKYMO DARBŲ ORGANIZAVIMO SRITYJE VILNIAUS M., ŠVENČIONIŲ R. IR TRAKŲ R. SAVIVALDYBĖSE	4
2.1. Nustatyti Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių atstovų nedeklaruoti ryšiai su aplinkos tvarkymo darbų viešuosius pirkimus laimėjusiais juridiniais asmenimis.	6
2.2. Savivaldybių taikoma rinkos tyrimo atlikimo praktika sudaro sąlygas proteguoti atskiras įmones.	8
2.3. Nepakankamai pagrindžiamas būtinumas aplinkos tvarkymo darbus pirkti iš vieno tiekėjo.	16
2.4. Tobulintina aplinkos tvarkymo darbų pirkimų organizavimo tvarka Vilniaus m. savivaldybėje, ne visada tinkamai pagrindžiamas prekių įsigijimo poreikis.	21
2.5. Delsiama organizuoti aplinkos tvarkymo darbų viešuosius pirkimus vis pratęsiant paslaugų teikimo sutartis, sudarytas vidaus sandorių būdu.	25
2.6. Švenčionių r. savivaldybėje nepakankamai valdomi interesų konfliktai sudarant ir vykdant vidaus sandorius.	28
3. KORUPCIJOS RIZIKA APLINKOS TVARKYMO DARBŲ ATLIKIMO PRIEŽIŪROS SRITYJE VILNIAUS M., ŠVENČIONIŲ R. IR TRAKŲ R. SAVIVALDYBĖSE	30
3.1. Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių vidaus teisės aktuose nėra nustatyti aplinkos tvarkymo darbų priežiūros ir kontrolės organizavimo ir vykdymo pagrindai.	30
3.2. Vilniaus m., Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybės nepakankamai kontroliavo, ar seniūnijų seniūnai laiku ir tinkamai atlieka bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugų tinkamo vykdymo patikrinimus.	31
3.3. Egzistuoja nevienoda praktika UAB „Grinda“ atliktų darbų ir suteiktų paslaugų įforminimo apskaitos dokumentuose, o įforminimas ne visada atspindi atliktų darbų ir suteiktų paslaugų kiekius.	34
4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)	37
5. PASIŪLYMAI	41

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

1. Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidų korupcijai pasireikšti šiose analizuojamose Vilniaus m., Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių veiklos srityse:

1.1. aplinkos tvarkymo darbų organizavimas;

1.2. aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūra.

2. Pateikti pasiūlymų, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytą korupcijos riziką, taip pat didintų korupcijos prevencijos veiksmingumą.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar nacionaliniai bei analizuojamų savivaldybių patvirtinti teisės aktai pakankamai aiškiai ir detalai reglamentuoja jų veiklą analizuojamose veiklos srityse.

2. Išanalizuoti ir nustatyti antikorporciniu požiūriu ydingas procedūras analizuojamose srityse.

3. Pasiūlyti Vilniaus m., Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms korupcijos rizikos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

Vilniaus m., Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių veikla organizuojant aplinkos tvarkymo darbus bei vykdamas jų atlikimo priežiūrą.

Subjektas:

Vilniaus m., Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybės.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.

2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė.

3. Interviu metodas (vykdyta telefonu ir elektroniniu paštu).

4. Viešai skelbiamos informacijos ir Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) tvarkomos informacijos stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.

5. Savivaldybių gautų skundų dėl aplinkos tvarkymo darbų organizavimo, analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.

2. Savivaldybių interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.

3. Elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse Savivaldybėse.

4. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos viešai skelbiama informacija.

5. Informacijos žiniasklaidoje analizė.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis („Lietuvos korupcijos žemėlapis 2018“).
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose veiklos srityse.
3. Darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio.
4. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją.
5. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį.
6. Reikalavimus laikytis įprastos darbo tvarkos.
7. Analizuojamose procedūrose dalyvaujančių įstaigų darbuotojų rotacijos lygį.
8. Atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus.
9. Teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą.
10. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Jeigu Vilniaus m., Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybės prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKA APLINKOS TVARKYMO DARBŲ ORGANIZAVIMO SRITYJE VILNIAUS M., ŠVENČIONIŲ R. IR TRAKŲ R. SAVIVALDYBĖSE

Analizuodami aplinkos tvarkymo darbų organizavimo procedūras Vilniaus m., Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybėse (toliau – Savivaldybės), nustatėme, kad jų vykdymą savo veiklos teritorijoje Savivaldybės gali organizuoti dviem būdais: arba pirkti tam tikras prekes, paslaugas bei darbus viešųjų pirkimų būdu, arba pavesti viešuosius pirkimus atlikti savo kontroliuojamoms įmonėms. Įvertinus Savivaldybių priimtus teisės aktus, reglamentuojančius tokio pobūdžio sprendimų priėmimo tvarką, nustatyta, kad Vilniaus miesto savivaldybės Įsigijimų organizavimo Vilniaus miesto savivaldybėje taisyklių, patvirtintų savivaldybės tarybos 2018 vasario 7 d. įsakymu, Nr. 1-1352, 25.3. punkte yra nustatyta, kad Vilniaus m. savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų komisijos vykdo visus jos tarybos kontroliuojamų įmonių pirkimus, jei numatomos sudaryti sutarties vertė yra didesnė kaip 300 000 EUR be PVM. Tačiau savivaldybės administracijos direktoriaus pavedimu, kurio priėmimo pagrindai pirmiau minėtame teisės akte nedetalizuojami, kontroliuojamos perkančiosios organizacijos gali ir savarankiškai vykdyti pirkimus, kurių vertė yra 300 000 EUR be PVM. Tačiau papildomai susipažinus su Vilniaus m. savivaldybės valdomų įmonių pirkimų, vykdytų nuo 2017-01-01 iki 2019-04-30, išsklotine, nustatyta, kad nurodytos vertės pirkimų Vilniaus miesto savivaldybės administracija nevykdė.

Trakų r. savivaldybė nurodė, kad viešuosius pirkimus jos valdomos įmonės vykdo vadovaudamosi viešųjų pirkimų procedūras reglamentuojančiais vidaus teisės aktais, o aplinkos tvarkymo darbų pirkimus organizuoja tik savivaldybė.

Švenčionių r. savivaldybė informavo, kad įmonės savivaldybės vardu pirkimų nevykdo.

Susipažinus su Vilniaus m., Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių vykdytais pirkimais nuo 2017-01-01 iki 2020-04-31, nustatyta, kad Švenčionių r. savivaldybės valdomos įmonės:

- UAB „Švenčionių švara“ 2018 ir 2019 metais daugiausia pirko tik statybos darbus¹ bei inžinerinio projektavimo paslaugas.

- UAB „Pabradės komunalininkas“ 2017 metais pirko kelių priežiūros (kelių greideriavimas), paslaugą.

Trakų r. savivaldybės įmonės pirkimų nevykdė.

Nuo 2017-01-01 iki 2020-04-31 Vilniaus m. savivaldybės įmonės:

¹ Pavyzdžiui, daugiabučių namų rangos, renovacijos darbus.

- AB „Vilniaus šilumos tinklai“ minimu laikotarpiu daugiausia pirkė valymo paslaugas, pavojingųjų atliekų išvežimo ir sutvarkymo paslaugas bei su oro tarša susijusias paslaugas.

- SĮ „Vilniaus miesto būstas“ pirkė buto, esančio Rinktinės g., Vilniuje, kapitalinio remonto ir atnaujinimo darbų paslaugas.

- UAB „VAATC“ pirkė atliekų šalinimo ir apdorojimo paslaugas, taip pat – konteinerius atliekoms surinkti.

- UAB „Grinda“ daugiausia pirkė su vandens tarša susijusias paslaugas², šaligatvių remonto / įrengimo darbus, žvyrkelių ir kelkraščių lyginimo ir remonto bei sniego valymo autogreideriais ir / ar buldozeriu darbus, taip pat – veterinarines paslaugas pavojingųjų atliekų tvarkymo bei inžinerinio projektavimo paslaugas. Pažymėtina, kad didžiausia UAB „Grinda“ 2018 metais vykdė Geležinio vilko gatvės ir Šeškinės komplekso prieigų paviršinių nuotekų kolektoriaus rekonstravimo, valymo, įrenginių ir monitoringo sistemos įrengimo techninio darbo projekto trimatėje aplinkoje parengimo, statybą leidžiančio dokumento gavimo ir projekto vykdymo priežiūros paslaugas pirkimo vertė – 283 424 EUR be PVM.

- UAB „Vilniaus apšvietimas“ pirkė požeminių perėjų apšvietimo remonto darbus bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugas.

- UAB „Vilniaus vandenys“ daugiausia pirkė inžinerinio projektavimo paslaugas, atliekų rinkimo bei su vandens tarša susijusias paslaugas.

- SĮ „Vilniaus miesto planas“ pirkė konsultacijų aplinkosaugos klausimais paslaugas ir su triukšmo valdymu susijusias paslaugas³.

Įvertinę 2017-01-01 – 2020-04-30 Savivaldybių administracijų vykdytų pirkimų išsklotinę, nustatėme, kad įvairius aplinkos tvarkymo darbus⁴ pirkė Savivaldybių administracijos. Pavyzdžiui, Vilniaus miesto savivaldybė⁵ 2018 metais aplinkos tvarkymo darbų pirkimams išleido 53 545 277 EUR, 2019 – 26 335 101 EUR, o 2020 metais – 2 058 433 EUR. Švenčionių r. savivaldybė⁶ 2018 metais aplinkos tvarkymo darbų pirkimams išleido 2850125 40 EUR, 2019 – 1620182 30 EUR, o 2020 metais – 1362700 37 EUR. Todėl atlikdami korupcijos rizikos analizę (toliau – KRA) ypatingą dėmesį skyrėme

² Pavyzdžiui, Vilniaus miesto paplūdimių vandens ir smėlio tyrimus.

³ Pavyzdžiui, ši įmonė 2019 metais pirkė natūrinius triukšmo matavimų gyvenamųjų namų teritorijoje ties Oslo g. ir triukšmo mažinimo priemonių įrengimo pasiūlymų parengimo paslaugą.

⁴ Pavyzdžiui, tokius kaip bendrojo naudojimo teritorijų, kelių (gatvių), pakelių tvarkymas (smėlio, druskos ir purvo mišinio surinkimas iš miesto gatvių ir šalinimo darbai, gatvių plovimas ir (ar) laistymo darbai, apželdinimas, šienavimas, sniego valymas, sausų ir avarinių medžių kirtimas ir genėjimas ir pan.), miškų, parkų, skverų priežiūra ir tvarkymas, upių ir kitų vandens telkinių bei jų veiklos teritorijose esančių paplūdimių valymas ir priežiūra, kapinių teritorijų priežiūras bei tvarkymas.

⁵ Vilniaus m. savivaldybės 2020-01-21 elektroninis laiškas.

⁶ Švenčionių r. savivaldybės 2020-12-29 elektroninis laiškas.

Savivaldybių vykdytų aplinkos tvarkymo darbų pirkimų analizei ir nustatėme šiuos korupcijos rizikos veiksnius. Teikiame žemiau esančias pastabas ir pasiūlymus.

2.1. Nustatyti Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių atstovų nedeklaruoti ryšiai su aplinkos tvarkymo darbų viešuosius pirkimus laimėjusiais juridiniais asmenimis.

KRA atlikimo metu nustatėme Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių atstovų ryšius su viešuosiuose pirkimuose dalyvavusiais tiekėjais ir/ar viešuosius pirkimus laimėjusiais juridiniais asmenimis. Pažymėtina, kad Švenčionių r. savivaldybėje nustatėme **10** šiuo metu aktualių šios savivaldybės atstovų ryšių su aplinkos tvarkymo darbų pirkimus laimėjusiais juridiniais asmenimis, iš kurių **4** nedeklaruoti, o Trakų r. savivaldybėje – **6** šiuo metu aktualių šios savivaldybės atstovų ryšių su aplinkos tvarkymo darbų pirkimus laimėjusiais juridiniais asmenimis, iš kurių **4** nedeklaruoti.

Žemiau pateikiamoje lentelėje nurodome nustatytus Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių atstovų nedeklaruotus⁷ ryšius su 2017–2020 metais vykusių aplinkos tvarkymo darbų pirkimų laimėtojais.

<i>Savivaldybės atstovo vardas, pavardė, pareigos</i>	<i>Pirkimus laimėjusios įmonės pavadinimas ir ryšys su Savivaldybės atstovu</i>	<i>Ar ryšys yra nurodytas Savivaldybės atstovo privačių interesų deklaracijoje⁸</i>
Švenčionių r. savivaldybė		
Savivaldybės tarybos narys	UAB „Revaja“ ⁹ artimas asmuo ¹⁰ 2017-04-21 – 2020-05-01 dirbo UAB „Revaja“	Tarybos nario 2019-05-13 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas
Savivaldybės Biudžetinių įstaigų centralizuotos buhalterijos skyrius, buhalterė, Savivaldybėje dirba nuo 2015-12-14	UAB „Revaja“ artimas asmuo 2017-04-21 – 2020-05-01 dirbo UAB „Revaja“	Savivaldybės darbuotojos 2019-04-23 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas , tik paminėta, kad artimas asmuo dirba Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoju
Savivaldybės tarybos narys	UAB „Revaja“ artimas asmuo 2017-04-21 – 2020-05-01 dirbo UAB „Revaja“	Tarybos nario 2019-05-13 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas

⁷ Žiūrėta 2020 m. lapkričio mėn.

⁸ Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos interneto svetainėje www.vtek.lt skalbiama informacija.

⁹ UAB „Revaja“ 2018 metais laimėjo Savivaldybės organizuotus su aplinkos tvarkymo darbais susijusius pirkimus ir pasirašė paslaugų teikimo sutartis už 21275 EUR.

¹⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 2 straipsnyje artimi asmenys apibrėžiami kaip deklaruojančio asmens sutuoktinis, sugyventinis, partneris, kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka (toliau – partneris), taip pat jų ir deklaruojančio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai (įbroliai), seserys (įsėsėsės), seneliai, vaikaičiai ir jų sutuoktiniai, sugyventiniai ar partneriai. Todėl toliau tekste bus vartojama ši sąvoka.

Savivaldybės tarybos narys nuo 2011 metų UAB „Revaja“ akcininkas	UAB „Revaja“ artimas asmuo nuo 2008-09-18 dirba UAB „Revaja“	Tarybos nario 2018-12-05 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas
Trakų r. savivaldybė		
Savivaldybės tarybos narė	UAB „Trakų šilumos tinklai“ ¹¹ Artimas asmuo dirba nuo 2010-06-09	Tarybos narės 2019-10-01 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas
Savivaldybės tarybos narė 2011–2015 metais ir šiuo metu	UAB „Trakų šilumos tinklai“ dirbo nuo 2015-07-14 iki 2018-12-07	Nėra galimybės patikrinti, nes šiuo metu viešai skelbiama tik 2020-02-14 privačių interesų deklaracija
Savivaldybės tarybos narys 2011–2015 metais ir šiuo metu	UAB „Lentvario komunalinis ūkis“ ¹² Artimas asmuo nuo 2005-06-15 dirba šios įmonės vadovu	Tarybos nario 2018-03-19 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas
Savivaldybės tarybos narys 2011–2015 metais ir šiuo metu	ŽŪB „Ekogrikis“ ¹³ artimas asmuo nuo 2012-06-19 dirba ŽŪB „Ekogrikis“ pirmininku	Tarybos nario 2018-03-19 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas
Savivaldybės tarybos narys 2011–2015 metais ir šiuo metu	ŽŪB „Trakų artojas“ ¹⁴ Artimas asmuo nuo 2013-05-27 dirba ŽŪB „Trakų artojas“ direktoriumi	Tarybos nario 2018-03-19 privačių interesų deklaracijoje ryšys nenurodytas

Pažymėtina, kad Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių atstovų ryšių su tiekėjais egzistavimas savaime negali būti laikomas pažeidimu, tačiau, įvertinus jų ir viešųjų pirkimų laimėtojų sąsajas, galima teigti, jog rizika, kad šių savivaldybių atstovai galėtų veikti tam tikrų juridinių asmenų interesais (pavyzdžiui, teikti komercinius pasiūlymus viešųjų pirkimų konkursams kaip juridinių subjektų atstovai, taip pat – reklamuoti, proteguoti susijusias įmones ar dalintis su jose dirbančiais asmenimis viešai neskelbiama informacija), egzistuoja ir tai gali būti laikoma korupcijos rizikos veiksniumi.

¹¹ UAB „Trakų šilumos tinklai“ 2018–2019 m. laikotarpiu laimėjo Savivaldybės organizuotus su aplinkos tvarkymo darbais susijusius pirkimus ir pasirašė paslaugų teikimo sutartis už 14 046 96 EUR.

¹² UAB „Lentvario komunalinis ūkis“ 2017–2019 metais laimėjo Savivaldybės organizuotus aplinkos tvarkymo darbų pirkimus už ir pasirašė paslaugų teikimo sutartis už 105 725 EUR.

¹³ UAB „ŽŪB „Ekogrikis“ 2019 metais laimėjo Savivaldybės organizuotus su aplinkos tvarkymo darbais susijusius pirkimus ir pasirašė paslaugų teikimo sutartį už 9 620 EUR

¹⁴ ŽŪB „Trakų artojas“ 2017–2018 metais laimėjo Savivaldybės organizuotus su aplinkos tvarkymo darbais susijusius pirkimus ir pasirašė paslaugų teikimo sutartis už 17 457 EUR.

Pasiūlymas Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms:

1. Užtikrinti viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją ir kontroliuoti, kad savivaldybės tarnautojai, taip pat – ir jų kontroliuojamų įstaigų ir įmonių vadovai deklaruotų privačius interesus Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nustatyta tvarka ir laikantis terminų.

2. Užtikrinti viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos sistemos funkcionavimą Savivaldybių administracijose bei jų kontroliuojamose įstaigose ir įmonėse (pavyzdžiui, atliekant deklaracijose pateiktų duomenų patikrinimus, įvertinus viešuosiuose pirkimuose dalyvavusių tiekėjų duomenis).

Pasiūlymas visoms savivaldybėms:

1. Siūlome už viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją atsakingiems Savivaldybių tarnautojams kiekvienais metais atlikti visų ar tam tikrų paslaugų teikime dalyvaujančių darbuotojų privačių interesų deklaracijose pateiktos informacijos įvertinimą bei galimų rizikų identifikavimą ir su jo rezultatais pasirašytinai supažindinti darbuotojų vadovus.

2. Atliekant kontrolės priemones pasirinkta imtini periodiškai tikrinti, ar darbuotojai nebuvo susiję su juridiniais asmenimis giminystės ar kitokiais ryšiais, tačiau nenusišalino¹⁵.

2.2. Savivaldybių taikoma rinkos tyrimo atlikimo praktika sudaro sąlygas proteguoti atskiras įmones

KRA atlikimo metu nustatėme, kad Savivaldybių vidaus teisės aktuose pirkimų iniciatoriams yra įtvirtinta prievolė prieš inicijuojant pirkimus atlikti potencialių tiekėjų rinkos tyrimą, reikalingą pirkimo vertei nustatyti¹⁶. Teigiamai vertintina, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų procedūrų vadove¹⁷ papildomai yra reglamentuota, kad pirkimų organizatorius, atlikdamas prekių ar paslaugų pirkimą neskelbiamos apklausos būdu, privalo kviesti pateikti pasiūlymus ne mažiau kaip tris tiekėjus, kurie vykdo su pirkimo objektu susijusią veiklą. Taip pat antikorupciniu požiūriu teigiamai vertintina, kad šios savivaldybės administracijos direktorius¹⁸ vidaus teisės aktuose nustatė ir kviečiamų į neskelbiamą apklausą tiekėjų atrankos principus, o tai mažina nesąžiningų susitarimų riziką bei korupcijos pasireiškimo tikimybę. Tačiau antikorupciniu požiūriu įvertinę Švenčionių r. bei Trakų r.

¹⁵ Vertinant Savivaldybių turimus ir prieinamus duomenis.

¹⁶ Jei numatoma pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 10 000 EUR be PVM.

¹⁷ Patvirtintas Savivaldybės 2020-09-08 įsakymu Nr. 40-456/20.

¹⁸ 2017-11-24 įsakymas Nr. 30-3008.

savivaldybių teisinį reglamentavimą bei darbo praktiką aplinkos tvarkymo darbų pirkimų organizavimo srityje nustatėme, kad:

2.2.1. Dėl nepakankamo rinkos tyrimų atlikimo procedūros reglamentavimo Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių tarnautojams suteikta per plati diskrecija

Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių vidaus teisės aktuose¹⁹ nėra nustatytas bent minimalus privalomų kviesti pateikti pasiūlymus subjektų skaičius bei kviestinų teikti pasiūlymus tiekėjų atrankos principai²⁰. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų tarnyba ne kartą yra pabrėžusi, kad siekiant racionalaus lėšų panaudojimo rekomenduotina kreiptis į daugiau nei vieną tiekėją, kadangi tokiu būdu yra įgyvendinami viešųjų pirkimų principai ir sudaromas prielaidos konkurencijai vystyti. Pažymėtina, kad dėl teisinio reglamentavimo spragų Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėse tarnautojams suteikta per plati diskrecija, pavyzdžiui, nepažeisdamas jokių teisės aktų reikalavimų rinkos tyrimo atlikimo metu pirkimų iniciatorius gali apklausti tik tuos tiekėjus ir tokį skaičių tiekėjų, kuris jo subjektyviu vertinimu yra būtinas.

Pažymėtina, kad analizuodami atsitiktiniu atrankos būdu pasirinktus aplinkos tvarkymo darbų pirkimus, kurie buvo atlikti neskelbiamos apklausos būdu Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybėse, atkreipėme dėmesį, kad nė vieno pirkimo medžiagoje neatsispindi informacija apie tai, dėl kokių priežasčių buvo priimti sprendimai rinkos tyrimo atlikimo metu apklausti konkrečius tam tikras paslaugas teikiančius subjektus. Analizuojant Švenčionių r. savivaldybės pirkimų dokumentus taip pat buvo nepakankamai aišku, kokiais kriterijais remiantis pirkimo iniciatoriai rinkos tyrimų atlikimo metu vienais atvejais priėmė sprendimus apklausti du tiekėjus, kitais atvejais – daugiau. Be kita ko, nustatyta, kad kaip potencialūs tiekėjai buvo apklausti ir subjektai, neatitinkantys net minimalių perkamos paslaugos reikalavimų. Tokia situacija nepakankamai užtikrino aplinkos tvarkymo darbų pirkimų skaidrumą.

Aukščiau minėtus teiginius pagrindžia šie pavyzdžiai:

2.2.2.1. Švenčionių rajono savivaldybėje

1) Vertindami Švenčionių r. savivaldybės mechanizuoto gatvių sniego valymo, šaligatvių ir takų patobulintos dangos valymo nuo Cirklišio seniūnijos kelių darbų pirkimo, vykdyto neskelbiamos apklausos būdu, medžiagą²¹, kodas pagal BVPŽ 906-20000-9 (sniego valymo paslaugos), nustatėme,

¹⁹ Turima omenyje Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintas Švenčionių r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. kovo 21 d. įsakymu, Nr. P3E-54, Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintas Trakų r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. kovo 21 d. įsakymu, Nr. P3E-54 bei Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintas Trakų r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. kovo 4 d. įsakymu, Nr. P3E-50.

²¹ 2018-01-19 prekių paslaugų ar darbų pirkimo paraiška – užduotis, Nr. (2.1.)B/2-9.

kad Cirkliškio seniūnijos seniūnė, atlikusi potencialių tiekėjų rinkos tyrimą, pateikti pasiūlymą pasiūlė kviesti tik vieną tiekėją – UAB „Revaja“. Pažymėtina, kad ši įmonė, kaip nurodėme korupcijos rizikos analizės 2.1. poskyryje, yra susijusi su dviem Savivaldybės tarybos nariais²², o jiems artimas asmuo dirba įmonėje. Taip pat buvęs Savivaldybės tarybos narys yra minėtos įmonės akcininkas. Pažymėtina, kad siūlymą kviesti pateikti komercinį pasiūlymą tik UAB „Revaja“ seniūnė motyvavo tuo, kad rinkos tyrimo atlikimo metu apklaususi tris tiekėjus (P. Pošiūno ūkio atstovą, ūkininką ir UAB „Revaja“) nustatė, jog tik tiekėjas UAB „Revaja“ turi „reikiamą techniką minėtoms paslaugoms atlikti bei atlieka jas laiku ir kokybiškai“. Pažymėtina, kad seniūnė nenurodė, dėl kokių priežasčių ji pasirinko apklausti subjektus, kurie net neturi reikiamos technikos minėtoms paslaugoms atlikti, nors papildomai pasinaudoję paieškos sistema www.google.lt, nustatėme, kad tiek Vilniaus regione, tiek Švenčionių savivaldybės veiklos teritorijoje aplinkos tvarkymo paslaugas teikia ne viena įmonė, kuri, tikėtina, turi reikiamą techniką tokio pobūdžio paslaugoms teikti²³. Taip pat seniūnė nepagrindė, kuo remiantis, jos nuomone, UAB „Revaja“ paslaugas <...> *atlieka laiku ir kokybiškai* <...>. Papildomai įvertinę šio pirkimo techninę specifikaciją atkreipėme dėmesį, kad joje apskritai nėra nurodomi tiekėjui keliami kvalifikaciniai reikalavimai (pavyzdžiui, turėti tam tikrą gatvių valymui reikalingą techniką), tik pažymėta, kokie seniūnijos keliai (jų pavadinimai) turėtų būti valomi bei jų valymo eiliškumas. Todėl nėra aišku, kuo remiantis rinkos tyrimo metu apklausti tiekėjai, kurie neturi keliams valyti reikiamos technikos, kurie vėliau dėl iš esmės pagrįstų priežasčių – reikiamos technikos neturėjimo – nebuvo pakviesti teikti komercinius pasiūlymus.

2) Analizuodami Švenčionių r. savivaldybės kelių valymo žiemos metu Magūnų seniūnijos teritorijoje darbų pirkimo medžiagą²⁴, kodas pagal BVPŽ 906-20000-9 (sniego valymo paslaugos), atkreipėme dėmesį, kad Švenčionių seniūnijos seniūnė, atlikusi rinkos tyrimą, pateikti pasiūlymą siūlo kviesti vieną tiekėją, ūkininką, kuris taip pat yra ir Savivaldybės tarybos narys. Šį siūlymą seniūnė motyvavo tuo, kad rinkos tyrimo atlikimo metu apklausus du tiekėjus (ūkininką ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“²⁵) buvo nustatyta, kad ūkininkas pasiūlė mažesnę paslaugų teikimo kainą. Todėl vėliau įvertinusi ūkininko pateiktą komercinį pasiūlymą dėl kelių valymo, Švenčionių r. savivaldybė pasirašė paslaugų teikimo sutartį. Šio pirkimo medžiagoje taip pat neatsispindi informacija apie tai, koku teisiniu pagrindu ir tvarka remdamasi seniūnė pasirinko rinkos tyrimo atlikimo metu apklausti

²² Šių asmenų, taip pat ir kitų tekste nurodytų subjektų asmens duomenys mums yra žinomi.

²³ Pavyzdžiui, https://rekvizitai.vz.lt/imone/uab_vudstata/, <https://raguvile.lt/teritoriju-prieziura/>, <http://www.kerista.lt/lt/catalog/product/7/keliu-ir-teritoriju-valymas/>, https://rekvizitai.vz.lt/imone/vilijos_vartai/ ir pan.

²⁴ 2018-12-07 prekių paslaugų ar darbų pirkimo paraiška – užduotis, Nr. (2.1.)B/j-160.

²⁵ Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatėme, kad Savivaldybės tarybos nariui artimas asmuo eina šios įmonės direktoriaus pareigas nuo 2015 metų.

būtent šiuos du subjektus (du, o ne pavyzdžiui tris ar keturis potencialius tiekėjus). Taip pat pažymėtina, kad Švenčionių r. savivaldybės tarybos nario dalyvavimas šios savivaldybės viešuosiuose pirkimuose kaip paslaugų tiekėjui vertintinas neigiamai antikorupciniu požiūriu, nes tokia situacija neužtikrina visapusiško priimamų sprendimų vykdant viešuosius pirkimus objektyvumo, pagrįstumo ir skaidrumo.

3) Analizuodami lapų, šakų, žalios masės išvežimo paslaugų pirkimo Švenčionių r. savivaldybėje, medžiagą²⁶, kodas pagal BVPŽ 90511-3000-5, nustatėme, kad Cirklišio seniūnijos seniūnė pateikti pasiūlymą siūlė kviesti tik vieną tiekėją UAB „Revaja“, nes rinkos tyrimo atlikimo metu jai apklausus tris tiekėjus (UAB „Revaja“, UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“), buvo nustatyta, kad UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ tokios paslaugos neteikia, o iš likusių apklaustų dviejų tiekėjų – UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Revaja“ – pastaroji siūlo mažiausią kainą ir „turi reikiamą techniką minėtai paslaugai atlikti bei atlieka ją laiku ir kokybiškai“. Seniūnė nepagrindė, kodėl, jos nuomone, UAB „Revaja“ paslaugas <...> *atlieka laiku ir kokybiškai* <...> ir apskritai, dėl kokių priežasčių rinkos tyrimo atlikimo metu buvo pasirinkta apklausti tiekėjus, iš kurių vienas apskritai tokio pobūdžio paslaugų neteikia. Tuo labiau, kaip jau minėjome, pasinaudoję paieškos sistema www.google.lt, nustatėme, kad Vilniaus regione aplinkos tvarkymo paslaugas teikia ne viena įmonė, kuri, tikėtina, turi reikiamą techniką tokio pobūdžio paslaugoms teikti.

4) Analizuodami Švenčionių r. savivaldybės kalėdinės eglės, gatvių puošimo švenčių metu ir nupuošimo paslaugų pirkimo medžiagą²⁷, kodas pagal BVPŽ 45316100-6, nustatyta, kad Švenčionių seniūnijos seniūnas dėl paslaugos teikimo siūlė kreiptis į UAB „Švenčionių švara“, nes rinkos tyrimo atlikimo metu jam apklausus du tiekėjus (UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Vladislavas ir ko“) buvo nustatyta, kad iš šių tiekėjų UAB „Švenčionių švara“ siūlo mažiausią kainą minėtai paslaugai atlikti. Pažymėtina, kad korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatėme dviejų Savivaldybės tarybos narių ryšius su UAB „Švenčionių švara“: vienai savivaldybės tarybos narei artimas asmuo nuo 2015-09-09 iki 2018-03-04 dirbo UAB „Švenčionių švara“, o kitas Savivaldybės tarybos narys dirba minėtoje įmonėje ir turi joje administravimo įgaliojimus nuo 2015-09-17. Šio pirkimo medžiagoje taip pat neatsispindi informacija apie tai, koku teisiniu pagrindu ir tvarka seniūnas pasirinko rinkos tyrimo atlikimo metu apklausti būtent šiuos subjektus (du, o ne pavyzdžiui tris ar keturis subjektus) bei koku būdu atliko rinkos tyrimą ir pan.

²⁶ 2018-03-07 prekių paslaugų ar darbų pirkimo paraiška – užduotis, Nr. B/2-206.

²⁷ 2019-11-25 prekių paslaugų ar darbų pirkimo paraiška – užduotis, Nr. (3.1)B/13-1097.

5) Analizuodami Švenčionių r. savivaldybės kalėdinės eglės ir aplinkos papuošimo ir nupuošimo paslaugų pirkimo²⁸, kodas pagal BVPŽ 45316100-6 medžiagą, nustatėme, kad Švenčionėlių seniūnijos seniūno pavaduotoja siūlė kviesti pateikti komercinį pasiūlymą tik UAB „Švenčionių švara“, nes rinkos tyrimo atlikimo metu jai apklausus du tiekėjus (UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“) buvo nustatyta, kad tik UAB „Švenčionių švara“ pateikė atsakymą. Mūsų nuomone, tai nėra pakankama priežastis papildomai neapklausti kitų tiekėjų ir tuo pačiu mažinti organizuojamo pirkimo skaidrumą. Analogiškai trūkumai nustatyti ir vertinant Švenčionėlių m. suformuoto kraštovaizdžio teritorijos šienavimo darbų pirkimo²⁹ medžiagą. Nustatyta, kad nors rinkos tyrimo atlikimo metu Savivaldybės Vietinio ūkio skyriaus vyriausioji specialistė, siekdama nustatyti Švenčionėlių pontoninių takų teritorijos šienavimo paslaugos kainą, kreipėsi į du tiekėjus – UAB „Nord master“ ir UAB „G&J group“, siūlymas pateikti komercinį pasiūlymą buvo adresuotas tik UAB „Nord master“, nes tiekėjas UAB „G&J group“ <..> *nepateikė atsakymo* <...>“.

2.2.2.2. Trakų rajono savivaldybėje

Analizuodami atsitiktiniu atrankos būdu pasirinktų mažos vertės aplinkos tvarkymo darbų pirkimų, vykdytų neskelbiamos apklausos būdu Trakų r. savivaldybėje, medžiagą, atkreipėme dėmesį, kad nors ši savivaldybė, organizuodama tokio pobūdžio pirkimus, paprastai pateikti komercinius pasiūlymus kviečia bent tris tiekėjus (kartais ir daugiau), pirkimų medžiagoje ne visada atsispindi informacija, dėl kokių priežasčių buvo priimti sprendimai rinkos tyrimo atlikimo metu apklausti konkrečius tam tikras paslaugas teikiančius subjektus, kas sudaro sąlygas esant suinteresuotumui proteguoti atskiras įmones.

Pavyzdžiui:

- analizuojant Trakų r. savivaldybės 2018-11-13 organizuoto mažos vertės pirkimo dėl vietinės reikšmės kelių (gatvių) priežiūros žiemos metu Aukštadvario seniūnijoje, vykdytą neskelbiamos apklausos būdu, medžiagą nustatyta, kad nors šio pirkimo iniciatorius pasiūlė kviesti pasiūlymus pateikti tris tiekėjus, kurie buvo apklausti rinkos tyrimo metu, 2 (iš 3) tiekėjų buvo su Trakų r. savivaldybės tarybos nariu susijusios įmonės – ŽŪB „Trakų artojas“ ir ŽŪB „Ekogrikis“, kurioms vadovauja jam artimas asmuo. Pirkimo laimėtojas – ŽŪB „Trakų artojas“.

- Analizuodami Trakų r. savivaldybės 2019-10-24 organizuoto mažos vertės pirkimo dėl vietinės reikšmės kelių (gatvių) priežiūros žiemos metu Aukštadvario seniūnijoje, vykdytą neskelbiamos apklausos būdu, medžiagą, taip pat atkreipėme dėmesį, kad šio pirkimo iniciatorius pasiūlė kviesti

²⁸ 2019-11-28 prekių paslaugų ar darbų pirkimo paraiška – užduotis, Nr. (2.1)S/12-699.

²⁹ 2019-08-01 prekių paslaugų ar darbų pirkimo paraiška – užduotis, Nr. (4.11)S-500.

pateikti pasiūlymus visas 3 su Savivaldybės tarybos nariu susijusias įmones – ŽŪB „Ekogrikis“ bei ŽŪB „Trakų artojas“, kurioms vadovauja šiam tarybos nariui artimas asmuo taip pat – kooperatyvą „Vilniaus grikliai“, kurio akcininkas yra pats Trakų r. savivaldybės tarybos narys ir tai sudaro sąlygas esant suinteresuotumui proteguoti atskiras įmones.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad dėl neišsamaus teisinio reguliavimo bei antikorpuciniu požiūriu ydingos Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių aplinkos tvarkymo darbų pirkimų organizavimo praktikos mažėja viešųjų pirkimų procedūrų skaidrumas, kas sudaro sąlygas esant suinteresuotumui proteguoti atskiras įmones viešųjų pirkimų metu, galimai nesąžiningiems susitarimams bei korupcijos rizikai didėti.

Pasiūlymai Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms:

1. Vidaus teisės aktuose detalizuoti minimalų kviečiamų teikti pasiūlymus tiekėjų skaičių. Siekiant racionalaus lėšų panaudojimo rekomenduojame kreiptis į ne mažiau nei tris tiekėjus, nes tokiu būdu yra įgyvendinami viešųjų pirkimų principai ir sudaromos galimybės konkurencijai vystyti.

2. Papildomai reglamentuoti kviečiamų teikti pasiūlymus tiekėjų atrankos kriterijus.

3. Dažniau teikti pirmenybę skelbiamai apklausai.

4. Vidaus teisės aktuose aiškiai apibrėžti, kas, kuriame etape ir kokiais kriterijais remiantis parenka pirkimo būdą, kokiais kriterijais remiantis yra pasirenkami labiau konkurenciją ribojantys pirkimo būdai (pavyzdžiui, neskelbiama apklausa, o ne skelbiama ir pan.) ir kas priima galutinį sprendimą.

2.2.2 Neužtikrinamas rinkos tyrimą atliekančių darbuotojų veiksmų atsekamumas ir kontrolė

KRA atlikimo metu nustatėme, kad Vilniaus m. savivaldybės viešųjų pirkimų procedūrų vadove, patvirtintame Savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-09-08 įsakymu, Nr. 40-456/20, nustatyta, kad pirkimą inicijuojantis struktūrinis padalinys, prieš inicijuodamas viešąjį pirkimą, turi atlikti rinkos tyrimą ir parengti apibendrintas išvadas, pagal kurias priimami sprendimai dėl pirkimų vykdymo. Tačiau plačiau šios procedūros vykdymas nei minėtame vadove, nei Įsigijimų organizavimo Vilniaus miesto savivaldybėje taisyklėse³⁰ nėra reglamentuotas.

Antikorpuciniu požiūriu įvertinus Švenčionių r. savivaldybės administracijos Viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašo, patvirtinto šios savivaldybės administracijos direktoriaus 2017-07-13 įsakymu Nr. A-543, nuostatas, taip pat atkreiptas dėmesys, kad nors pirkimo iniciatoriui numatyta

³⁰ Patvirtintos 2018-02-07 Savivaldybės tarybos sprendimu, Nr. 1-1352.

prievolė rinkos tyrimo rezultatus įforminti laisvos formos protokolu, juos pagrindžianti medžiaga neprivalo, o tik gali būti pridedama prie tam tikrų prekių, darbų ar paslaugų rinkos tyrimo protokolo.

Trakų r. savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo, organizavimo, atlikimo ir atskaitomybės taisyklėse, patvirtintose 2018-03-21 įsakymu, Nr. P3E-54, yra reglamentuota, kad jeigu paraiška rengiama dėl pirkimo, apie kurį nebus paskelbta, privalo būti pridėtas galimų apklausti tiekėjų sąrašas, kurį Viešojo pirkimo komisija turi teisę koreguoti, papildyti. Pagirtina, kad Trakų r. savivaldybėje pirkimų iniciatorius, atlikęs rinkos tyrimą, papildomai privalo pateikti jo pasirašytą deklaraciją, patvirtinančią, jog pirkimo objekto rinka buvo išanalizuota, rinkos kainos įvertintos, nustatant numatomą pirkimo sutarties vertę, kvalifikaciniai reikalavimai pagrįsti, proporcingi pirkimo sąlygoms ir dirbtinai neriboja galimos konkurencijos, įsigyjamam pirkimo objektui nustatytų reikalavimų visumą atitinka bent trijų skirtingų gamintojų siūlomos prekės, teikiamos paslaugos ar atliekami darbai. Tačiau analizuodami atskirų šios savivaldybės aplinkos tvarkymo darbų pirkimų medžiagą, atkreipėme dėmesį, jog pirkimų iniciatorių atliktų rinkos tyrimų protokoluose neatsispindi apibendrinta informacija apie bent savivaldybių veiklos teritorijoje aplinkos tvarkymo paslaugas teikiančių tiekėjų siūlomas prekes, paslaugas ir (ar) darbus, jų savybes ir kainas rinkoje (bent jau tam tikros savivaldybės veiklos teritorijoje), taip pat – rinkos bei jos kainų pokyčių stebėsenos rezultatai ir jų palyginimas, pavyzdžiui, su praeito sezono rinkos kainomis³¹. Pažymėtina, jog atskirais atvejais dalis šių duomenų pateikiama tik kai kuriuose Trakų r. savivaldybės aplinkos tvarkymo darbų rinkos tyrimo protokoluose.

Taip pat dažnai aplinkos tvarkymo darbų rinkos tyrimo protokoluose tik yra nurodoma, jog rinkos tyrimas buvo atliekamas žodžiu (ypač Švenčionių r. savivaldybėje), pirkimo iniciatoriams (paprastai Savivaldybės seniūnijų seniūnams) telefonu bendraujant su savo nuožiūra pasirinktais potencialiais tiekėjais. Tokiais atvejais rinkos tyrimo protokoluose yra tik išvardinamos tiekėjų pasiūlytos preliminarios paslaugų kainos.

Pažymėtina, kad KRA metu analizuodami 2018 metais vykusių Vilniaus miesto Centrinės miesto dalies, Vilniaus miesto Vakarinės 1 miesto dalies, Vilniaus miesto Šiaurinės miesto dalies, Vilniaus miesto Pietinės-Rytinės miesto dalies ir Vilniaus miesto Vakarinės 2 miesto dalies bendro naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugų pirkimų medžiagą, atkreipėme dėmesį, kad

³¹ Norėtume pažymėti, kad rinkos tyrimas turėtų būti atliekamas analizuojant kokybinę ir kiekybinę informaciją. Pirkimų iniciatorius turėtų pasirinkti rinkos tyrimo atlikimo būdą ir priemones, atsižvelgęs į planuojamo pirkimo objekto specifiką ir tyrimo tikslą (pavyzdžiui, tyrimu gali būti nustatomi siūlomų kviesti tiekėjų sąrašai, ketinamų pirkti prekių, paslaugų ir darbų techniniai, estetiniai, funkciniai bei kokybės reikalavimai, tiekėjų kvalifikacijai bei kompetencijai keliami reikalavimai). Rinkos tyrimas galėtų būti atliekamas: analizuojant turimus informacijos šaltinius, technines specifikacijas, sutartis, tiekėjų pasiūlymus arba analizuojant paskutinių vienerių metų įvykdytus/vykdomus panašaus pobūdžio pirkimus.

nors, Vilniaus m. savivaldybės teigimu, prieš skelbiant minėtus konkursus buvo atliktas potencialių paslaugų tiekėjų rinkos tyrimas, tai įrodančių dokumentų, kuriuose atsispindėtų rinkos tyrimo atlikimo metu vykdytos procedūros bei jų rezultatai, ši savivaldybė nepateikė. Pokalbių su Vilniaus m. savivaldybės darbuotojais metu nustatyta, kad rinkos tyrimas dėl minėtų pirkimų buvo vykdomas telefonu apklausiant potencialius tiekėjus, tačiau ši procedūra nebuvo dokumentuojama. Vilniaus m. savivaldybė paaiškino, kad preliminarūs bendro naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugų pirkimų įkainiai buvo nustatyti naudojantis „Sistela“ sąmatų sudarymo programa, o pirkimų organizavimo metu galiojusi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo redakcija nenustatė prievolės perkančiosioms organizacijoms dokumentuoti rinkos tyrimų atlikimo procedūros.

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, galima teigti, jog korupcijos riziką pirkimų inicijavimo procese didina ir tai, kad analizuotose Savivaldybėse nėra paskirto asmens, atsakingo už viešųjų pirkimų prevencinę kontrolę ar kito darbuotojo, kuriam būtų pavesta objektyviai įvertinti (arba patikrinti) pirkimų iniciatoriaus atlikto rinkos tyrimo išvados pagrįstumą, nes, kaip minėta aukščiau, rinkos tyrimo protokole nurodyti duomenys neprivalo būti pagrindžiami papildomais dokumentais. Dėl šių priežasčių pirkimo iniciatoriui yra sudaromos galimybės rinkos tyrimą atlikti formaliai ir tai gali lemti nesąžiningų susitarimų riziką bei korupcijos pasireiškimą tikimybę. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog formaliai atliktas rinkos tyrimas gali sąlygoti ir nepagrįstai didelę numatomo prekių, paslaugų ar darbų viešojo pirkimo vertę. Pirmuoju atveju didėja rizika, kad perkančioji organizacija iš viso neįsigys jos reikmėms reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, kadangi viešojo pirkimo dalyvių pateiktuose pasiūlymuose nurodytos kainos bus daug didesnės nei perkančiosios organizacijos tam numatytos skirti lėšos. Antruoju atveju didėja rizika, kad perkančioji organizacija tolimesnėje viešųjų pirkimų organizavimo eigoje lėšas panaudos neefektyviai įsigydama prekes, paslaugas ar darbus už kainą, viršijančią vidutinę rinkos kainą. Be to, atkreipėme dėmesį, kad vykdant pirkimus neskelbiamos apklausos būdu, Savivaldybėse nėra vykdomos derybos dėl siūlomų paslaugų kainų, o tiesiog pasirašoma paslaugų teikimo sutartis su mažiausią kainą pasiūliusiu tiekėju.

Konstatuotina, kad dėl atskirais atvejais formaliai atliekamo rinkos tyrimo (rinkos tyrimo nedokumentavimo bei kreipimosi į tuos pačius tiekėjus), didėja tikimybė pirkimo vykdytojui būti priklausomam nuo riboto suinteresuotų tiekėjų skaičiaus. Taip pat dėl šios priežasties mažėja konkurencija bei viešųjų pirkimų skaidrumas bei didėja korupcijos pasireiškimą tikimybė ir nesąžiningų susitarimų rizika viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo srityse.

Pasiūlymai Vilniaus m., Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms:

1. Vidaus teisės aktuose reglamentuoti rinkos tyrimo atlikimo procedūros kontrolės mechanizmą bei numatyti tokio pobūdžio kontrolę vykdančius subjektus.
2. Dokumentuoti rinkos tyrimo atlikimą ir prie rinkos tyrimo protokolų pridėti tyrimo medžiagą.
3. Svarstyti galimybę reglamentuoti reikalavimus rinkos tyrimo atlikimo procedūros turiniui, pavyzdžiui, tokio pobūdžio tyrimo atlikimo įforminimo tvarką, tyrimo metu analizuotinus aspektus ir pan.
4. Atlikti kokybinės ir kiekybinės informacijos apie realių ir potencialių prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą (tiekėjus, jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus, užimamą rinkos dalį, kainas ir pan.) analizę, siekiant skatinti konkurenciją ir maksimalaus skaičiaus tiekėjų pritraukimą dalyvauti pirkimų procedūrose.

2.3. Nepakankamai pagrindžiamas būtinumas aplinkos tvarkymo darbus pirkti iš vieno tiekėjo

Pažymėtina, kad jei planuojamo pirkimo sutarties vertė yra mažesnė nei 3 000 Eur be PVM, neskelbiamos apklausos raštu atlikti neprivaloma. Tokiais atvejais perkančioji organizacija turi diskrecinę teisę neskelbiamą apklausą vykdyti žodžiu apklausiant vieną tiekėją (tiekėjo pasiūlymas taip pat gali būti pateiktas žodžiu, tačiau sutartis galės būti sudaryta žodžiu tik tuo atveju, kai pirkimo sutarties vertė mažesnė kaip 3 000 EUR be PVM). Pažymėtina, kad Trakų r. savivaldybė Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėse, patvirtintose 2015 metų vasario 20 d. Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. P2-164, įtvirtino nuostatą, kad be kitų Taisyklėse nurodytų sąlygų, perkančioji organizacija gali kreiptis į vieną tiekėją ir šiais atvejais:

- kai yra tik vienas konkretus tiekėjas, kuris gali pateikti reikalingas prekes, suteikti paslaugas ar atlikti darbus ir nėra jokios kitos priimtinos alternatyvos;
- dėl įvykių, kurių perkančioji organizacija negalėjo iš anksto numatyti, būtina skubiai įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų;
- numatomos sudaryti sutarties vertė perkant prekes ar paslaugas neviršija 3 000 EUR be PVM, perkant darbus – 14 800 EUR be PVM.

Vilniaus m. savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų procedūrų vadove yra reglamentuota, kad atlikdamas viešąjį pirkimą neskelbiamų derybų būdu ar kitais pirkimo būdais, kuriais atlikti pirkimą galima esant tik tam tikroms sąlygoms, pirkimą inicijuojantis struktūrinis padalinys turi

motyvuotai pagrįsti, dėl kokių priežasčių pirkimą būtina atlikti šiuo būdu, o apklausiant vieną tiekėją – nurodyti aplinkybes ir priežastis kviesti tik vieną tiekėją.

Švenčionių r. savivaldybės vidaus teisės aktuose atvejai (išlygos), kada perkančioji organizacija gali kreiptis tik į vieną tiekėją, nereglamentuoti. Tai galimai didina procedūros neatsparumą korupcijai.

Įvertinus atsitiktiniu atrankos būdu pasirinktus Vilniaus m., Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių aplinkos tvarkymo darbų pirkimus, nustatėme, kad:

2.3.1. Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybės tam tikrus aplinkos tvarkymo darbus pirko iš vieno tiekėjo ir objektyviai negalėjo pagrįsti tiekėjo pasirinkimo motyvų arba nurodytos priežastys sukelia abejonių dėl jų pagrįstumo.

Aukščiau minėtą teiginį pagrindžia šie pavyzdžiai:

2.3.1.1. Trakų rajono savivaldybėje:

- analizuojant mažos vertės pirkimo – žemės sklypo (kad. Nr. 7944/0001:892) Lentvaryje, Trakų r. sav., sutvarkymo miškotvarkos projekto parengimo paslaugos pirkimo medžiagą, nustatyta, kad pirkimo organizavimo metu buvo nuspręsta kreiptis į vieną tiekėją, VĮ Valstybinių miškų urėdiją³², tiekėjui nustatant tik minimalius kvalifikacinius reikalavimus – turėti teisę verstis ta ūkine veikla, kuri yra reikalinga pirkimo sutarčiai vykdyti. Savivaldybė šį sprendimą motyvavo tuo, kad „<..> pirkimą reikia atlikti skubiai, nes <..> „Šėimos parko ir skverų įkūrimas, prieigų bei jungties tarp jų infrastruktūros sutvarkymas Lentvario mieste“ techninis projektas jau yra rengiamas, kurio sprendiniai turi būti derinami su miškotvarkos projektu. Tai gi bendras šėimos parko sutvarkymo projektas gali būti įgyvendinamas tik parengus miškotvarkos projektą kaip sudėtinę viso objekto dalį. Be jo negalima skelbti rangos darbų konkurso <...>“.

- Analizuojant mažos vertės pirkimo – paplūdimio tinklinio aikštelės įrengimo prie Totoriškių ežero, Trakų m., pirkimo medžiagą³³, taip pat atkreipėme dėmesį, kad pasirinktas tik vienas tiekėjas. Šiuo atveju vieno tiekėjo pasirinkimo motyvai apskritai plačiau argumentuoti nebuvo. Analogiški trūkumai buvo nustatyti ir analizuojant želdinių genėjimo ir medžių kirtimo darbų: medžių šakų genėjimas ir senų medžių kirtimas Rūdiškių seniūnijos teritorijoje, pirkimo medžiagą³⁴.

³² Nors pažymėtina, kad rinkoje tokio pobūdžio paslaugas teikia ne tik VĮ Valstybinių miškų urėdija. Pavyzdžiui miškotvarkos projektus rengia ir Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba <http://www.lzukt.lt/miskotvarkos-projektu-rengimas/>. Pažymėtina, kad įvykdžius šį pirkimą buvo pasirašyta sutartis, kurios vertė 4000 EUR su PVM, t. y., viršija Taisyklėse nustatytą 3000 EUR sumą, todėl manytina, kad savivaldybė pažeidė Taisyklių nuostatas.

³³ 2018-08-03 pirkimo medžiaga, Nr. 351.

³⁴ 2018-05-24 pirkimo pažyma, Nr. 206.

- Analizuojant mažos vertės neskelbiamo pirkimo dėl užterštų teritorijų sutvarkymo bei atliekų išvežimo po DAROM akcijos³⁵ medžiagą nustatyta, kad paslaugos buvo pirktos iš vieno tiekėjo UAB „Trakų paslaugos“, motyvuojant tuo, kad tai yra „<...> žinomas ir kvalifikuotas paslaugos teikėjas<...>“, tačiau dėl kokių priežasčių UAB „Trakų paslaugos“ kvalifikacija vertintina kaip aukštesnė, negu kitų tiekėjų, pirkimų organizatorius plačiau nepagrindė.

2.3.1.2. Švenčionių rajono savivaldybėje :

Analizuojant Švenčionių r. savivaldybės organizuoto mažos vertės pirkimo – projekto „Žeimenos paplūdimio, sporto, žaidimų aikštelių įrengimas ir pritaikymas Švenčionėlių m. bendruomenės poreikiams tenkinti Kranto g., Švenčionėlių m., Švenčionių r.“ įrenginių remonto darbų pirkimo medžiagą³⁶ nustatyta, kad nors planuojama sutarties vertė su PVM yra 4 821.85 EUR, buvo priimtas sprendimas kreiptis tik į vieną tiekėją – UAB „Švenčionėlių pušis“, plačiau nepaaiškinant tokio sprendimo priėmimo motyvų.

2.3.2. Vilniaus m. savivaldybės didelės vertės aplinkos tvarkymo darbų pirkimuose dominavo arba pirkimuose buvo kviečiamos dalyvauti tos pačios įmonės ar jų grupės.

Analizuojant atsitiktiniu atrankos būdu pasirinktų 2018–2019 metais organizuotų didelės vertės aplinkos tvarkymo darbų pirkimų medžiagą, nustatėme, kad Vilniaus m. savivaldybėje dažnai pirkimus laimėdavo tos pačios aplinkos tvarkymo paslaugų rinkoje dominuojančios įmonės arba jų grupės, o atskirais atvejais didelės vertės paslaugos ar darbai buvo perkami tik iš vienintelio komercinį pasiūlymą pateikusių tiekėjo. Nors pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų tarnyba dar 2019 metais atkreipė perkančiųjų organizacijų dėmesį į „vieno tiekėjo pirkimų“ problematiką³⁷, konstatuodama, jog konkurencingumo stoka Lietuvos pirkimuose, o ypač kai kuriuose pirkimų sektoriuose, akivaizdi.

Atkreipėme dėmesį, kad:

- analizuojant 2018 metais vykusio Vilniaus miesto Centrinės miesto dalies (Naujamiestis, Senamiestis, Žvėrynas, Šnipiškės, Žirmūnai nuo Rinktinės iki Tuskulėnų g.) bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugos pirkimo medžiagą, nustatyta, kad komercinį pasiūlymą pateikė ir konkursą laimėjo vienintelis tiekėjas UAB „Mano aplinka“.

- Analizuojant 2018 metais vykusio Vilniaus miesto Vakarinės 1 miesto dalies bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugos pirkimo medžiagą nustatyta, kad pasiūlymus teikė tiekėjų grupė UAB „VSA Vilnius“ ir Dolmans Landscaping Group B.V. bei UAB

³⁵ 2019-04-26 pirkimo pažyma, Nr. 156.

³⁶ 2018-10-16 pirkimo pažyma, Nr. O2-224.

³⁷ <https://vpt.lrv.lt/lt/naujienos/pasiulymu-eile-arba-priimtas-sprendimas-del-laimejusio-pasiulymo>.

„Mano aplinka“. Konkursą laimėjo tiekėjų grupė UAB „VSA Vilnius“ ir Dolmans Landscaping Group B.V.

- Analizuojant 2018 metais vykusio Vilniaus miesto Šiaurinės miesto dalies (Verkiai, Žirmūnai, Antakalnis) bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugos konkurso medžiagą, nustatyta, kad pasiūlymus teikė tik vienas tiekėjas – t. y., tiekėjų grupė UAB „Stebulė“ ir UAB „Grinda“, su kuriuo ir buvo pasirašyta paslaugų teikimo sutartis.

- Analizuojant 2018 metais vykusio Vilniaus miesto Pietinės-Rytinės miesto dalies bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugos pirkimo medžiagą, nustatyta, kad pasiūlymą teikė vienintelis tiekėjas - tiekėjų grupė UAB „VSA Vilnius“ ir Dolmans Landscaping Group B.V., su kuriuo ir buvo pasirašyta sutartis.

- Analizuojant 2019 metais vykusio Vilniaus miesto savivaldybės valdomų valstybinės reikšmės miško parkų priežiūros ir tvarkymo paslaugos pirkimo³⁸ medžiagą, nustatyta, kad pasiūlymus visoms 4 pirkimo dalims teikė vienintelis tiekėjas - UAB „Stebulė“, su kuria vėliau ir buvo pasirašyta sutartis.

- Analizuojant 2019 metais vykdyto gėlynų įrengimas ir priežiūra pirkimo³⁹ medžiagą, nustatyta, kad pasiūlymus teikė UAB „Stebulė, tiekėjų grupė UAB „Mano aplinka“/UAB „Būsto aplinka“ ir UAB „VSA Vilnius“ ir UAB „Želdynėlis“. Pirkimo laimėtojas – UAB „Stebulė“.

Įvertinus aukščiau nurodytus pavyzdžius manytina, kad Vilniaus m. savivaldybė prieš organizuodama aplinkos tvarkymo darbų pirkimus, rinkos tyrimus atliko visapusiškai neįvertinus kokybinės ir kiekybinės informacijos apie realią bei potencialią prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą (tiekėjus, įskaitant ir rinkoje veikiančias „socialines“ įstaigas ir įmones, jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus, užimamą rinkos dalį, kainas ir pan.). Taip pat neatliko ir detalesnės jau įvykusių pirkimų analizės, pavyzdžiui, palyginant, į kiek potencialių dalyvių buvo kreiptasi prieš skelbiant konkursą bei kokios priežastys vėliau galėjo lemti tik vieno ar dviejų tiekėjų dalyvavimą.

Be to, analizuodami Vilniaus m. savivaldybės mažos vertės aplinkos tvarkymo darbų pirkimus, vykdytus ir neskelbiamų derybų būdu, atkreipėme dėmesį ir į tai, kad ši savivaldybė ir pati dažnai teikti pasiūlymus kviečia tas pačias, didelės vertės aplinkos tvarkymo darbų pirkimus laiminčias ir rinkoje dominuojančias įmones. Pavyzdžiui:

³⁸ Šis pirkimas buvo išskaidytas į 4 pirkimo objekto dalis: 1 pirkimo objekto dalis - Vingio girininkija (1133,7 ha); 2 pirkimo objekto dalis – Pavilnių girininkija (1595.8 ha); 3 pirkimo objekto dalis – Valakupių girininkija (1267,6 ha), 4 pirkimo objekto dalis – Panerių girininkija 1583.3 ha). Pradinė šio pirkimo sutarties vertė 36 mėnesiams 2 052 235.08 EUR.

³⁹ Pirkimas į atskiras dalis neskaidomas, pirkimui planuojamų lėšų suma (36 mėnesiams) 2 445 207.93 EUR.

- analizuodami Vilniaus m. savivaldybės 2019 metais organizuoto mažos vertės pirkimo „Pavasariinių gėlių pirkimas ir sodinimas“⁴⁰, BVPŽ kodas 03121100-6, organizuoto neskelbiamos apklausos būdu, medžiaga, nustatėme, kad pateikti pasiūlymus Vilniaus m. savivaldybė pakvietė tris įmones: VŠĮ „Vilniaus miesto parkai“, UAB „Mano aplinka“ ir UAB „Stebulė“ (šios įmonės dažnai dalyvauja ir didelės vertės aplinkos tvarkymo darbų konkursuose). Laimėtojas – UAB „Stebulė“⁴¹.

- Analizuodami Vilniaus m. Savivaldybės 2019 metais organizuoto mažos vertės pirkimo „Rudeninių gėlių pirkimas ir sodinimas“, BVPŽ kodas 03121100-6, organizuoto neskelbiamos apklausos būdu, medžiaga⁴², nustatėme, kad pateikti pasiūlymus savivaldybė pakvietė tris įmones: VŠĮ „Vilniaus parkai“, UAB „Mano aplinka“ ir UAB „Stebulė“, iš kurių dvi – aukščiau minėtos UAB „Mano aplinka“ ir UAB „Stebulė“. Šio pirkimo laimėtojas – UAB „Mano aplinka“.

Neigiamai vertiname Savivaldybių taikomą praktiką pirkti iš vieno tiekėjo, nes plačiąją prasme, pirkimai iš vieno tiekėjo antikorpuciniu požiūriu yra priskirtini prie rizikingų, taip pat riboja konkurenciją ir sudaro galimybes piktnaudžiauti. Taip pat norėtume atkreipti dėmesį, kad atliekant „vieno tiekėjo“ pirkimus (kad ir nepažeidžiant teisės aktais nustatytos tvarkos), yra tikimybė prekes, paslaugas ir darbus nusipirkti padidintomis kainomis.

Pasiūlymai Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybėms:

1. Siekiant didinti viešųjų pirkimų skaidrumą bei mažinti nesąžiningų susitarimų riziką ir korupcijos pasireiškimo tikimybę, siūlome Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių vidaus teisės aktuose reglamentuoti, kad iš vieno tiekėjo gali būti perkama tik išskirtiniais atvejais, numatytais teisiniame reguliavime⁴³, pirkimo dokumentuose privalomai nurodant tokios sprendimo priėmimą pagrindžiančius duomenis, pavyzdžiui, rinkos tyrimo medžiaga, įrodančią, kad rinkoje nėra užtikrinta atitinkamos prekės ar paslaugos konkurencija.

2. Siekiant didinti viešųjų pirkimų skaidrumą siūlome kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių plane įtvirtinti priemonę, kuri mažintų pirkimų iš vieno tiekėjo skaičių, atitinkamai įvedant procentinį rodiklį, pavyzdžiui, kad iš vieno tiekėjo gali būti perkama ne daugiau nei 5-10 proc. pirkimų per metus, numatant procento mažėjimą kasmet.

3. Svarstyti galimybę taikyti ir kitus pirkimo būdus, siekiant užtikrinti didesnę konkurenciją, kad įsigyti prekes, darbus ar paslaugas už mažesnę kainą.

⁴⁰ 2019-03-27 mažos vertės pirkimo pažyma Nr. 147.

⁴¹ Maksimali pirkimo vertė 9999 99 be PVM.

⁴² 2019-10-17 mažos vertės pirkimo pažyma Nr. 422.

⁴³ Pavyzdžiui, kaip tai nustatė Vilniaus m. savivaldybė.

Pasiūlymai Vilniaus m. savivaldybei:

1. Nustatyti mechanizmą, kad tais atvejais, kai pirkime dalyvauja tik vienas tiekėjas (pasiūlymą pateikė tik vienas tiekėjas ar kitų tiekėjų pasiūlymai atmesti), būtų peržiūrimas pirkimo vykdymo procesas, įskaitant, bet neapsiribojant patikrinimu, ar buvo pakankamai ištirta rinka, ar tas vienas tiekėjas nėra anksčiau laimėjęs, ar nėra konkurenciją ribojančių susitarimų požymių ir pan.

2. Prieš paskelbiant konkursus kreiptis į potencialius tiekėjus, siekiant juos pritraukti dalyvauti pirkimuose, išskyrus teisės aktuose aiškiai nustatytus atvejus, pavyzdžiui, kai tik vienas konkretus tiekėjas gali pateikti prekes, suteikti paslaugas ar atlikti darbus.

2.4. Tobulintina aplinkos tvarkymo darbų pirkimų organizavimo tvarka Vilniaus m. savivaldybėje, ne visada tinkamai pagrindžiamas prekių įsigijimo poreikis

Pažymėtina, kad kiekviena savivaldybė pati spendžia, kokių prekių jai reikia, tačiau tas poreikis turi būti realus bei pagrįstas bei užtikrinti racionalų savivaldybės biudžeto asignavimų bei kitų lėšų panaudojimą.

Antikorupciniu požiūriu analizuojant Vilniaus m. savivaldybės aplinkos tvarkymo darbų pirkimus, atkreiptas dėmesys į 2018 metais vykusį baltos natrio chlorido techninės druskos Vilniaus miesto gatvių barstymui žiemą pirkimą.

Analizuojant šios savivaldybės pateiktus pirkimo dokumentus, nustatyta, kad:

- pirkimo iniciatorius, Vilniaus m. savivaldybės Susisieikimo komunikacijų skyrius, 2018-12-14 inicijavo skubų natrio chlorido techninės druskos, reikalingos gatvių barstymui žiemą, tarptautinės vertės viešąjį pirkimą. Maksimali (6 mėnesių) pasiūlymo kaina ir pradinė (6 mėnesių) pirkimo sutarties vertė – 869000 EUR be PVM. Pirkimo metu taikomas vertinimo kriterijus – kaina. Pirkimą buvo siūloma suskaidyti į dvi pirkimo objekto dalis:

- 3 000 tonų baltos natrio chlorido druskos pirkimą, kurį buvo siūloma atlikti neskelbiamų derybų būdu apklausiant Vilniaus m. savivaldybės pasirinktą vieną tiekėją UAB „Lit Salt Trade“. Šį sprendimą Vilniaus m. savivaldybė motyvavo tuo, kad iš anksto telefonu apklausiant minėtą tiekėją, jo pasiūlyta kaina buvo mažiausia. Be to, siūlymas organizuoti pirkimą neskelbiamų derybų būdu buvo grindžiamas ir tuo, kad apklausiant vieną dalyvį pirkimo procedūros yra žymiai trumpesnės, o turimi sandėlyje druskos kiekiai sparčiai mažėjo ir Vilniaus mieste galėjo susidaryti ekstremali situacija bei kilti pavojus Vilniaus miesto eismo dalyvių saugumui.

- 12 000 tonų natrio chlorido druskos pirkimą, kurį buvo siūloma atlikti neskelbiamų derybų būdu, į derybas CVP IS priemonėmis kviečiant du savo nuožiūra pasirinktus tiekėjus UAB „Lit Salt Trade“ ir UAB „Keluva.

2018-12-27 įvykdžius viešąjį pirkimą neskelbiamų derybų būdu buvo sudaryta Vilniaus m. savivaldybės administracijos sutartis su UAB „LIT Salt Trade“ dėl pirmos pirkimo dalies, 3 000 tonų baltos natrio chlorido techninės druskos tiekimo. Pirkimo sutartyje nurodyta vienos tonos kaina – **46 EUR be PVM**. Pradinė sutarties vertė – 166 980 EUR. Sutartis galiojo iki 2019-03-11 d.

Pirminį pasiūlymą antrai pirkimo daliai, dėl 12 000 tonų natrio chlorido druskos pirkimo, pateikė UAB „Lit Salt Trade“ ir UAB „Keluva“, tačiau galutinį pasiūlymą pateikė tik UAB „Lit Salt Trade“. Todėl įvykdžius viešąjį pirkimą neskelbiamų derybų būdu, 2019-01-04 buvo pasirašyta sutartis dėl natrio chlorido druskos pirkimo su UAB „Lit Salt Trade“, kurioje buvo nurodyta, jog 1 tonos baltos natrio chlorido druskos kaina **47.50 EUR be PVM**, sutarties suma – 03 245 EUR. Sutartis galiojo iki 2019 m. birželio 4 d.

Įvertinus Vilniaus m. savivaldybės pateiktą informaciją, konstatuotina, kad:

- ši savivaldybė itin skubų druskos pirkimą neskelbtinų derybų būdu inicijavo tik 2019 gruodžio mėnesį, prasidėjus žiemos sezonui, o nesiruošė tam iš anksto, kai prekių kainos rinkoje galimai buvo mažesnės ir pirkimą būtų buvę galima vykdyti atviro konkurso būdu, kad jame sudalyvautų didesnis skaičius tiekėjų. Pažymėtina, kad UAB „Baltkalis“ jau 2018-10-04 Vilniaus m. savivaldybei adresuotame rašte Nr. S-BALT-2019/10-4 pasiūlė nutraukti paslaugų teikimo sutartį nuo 2018-10-07, 2018-10-06 laikant paskutine sutarties galiojimo diena. Todėl Vilniaus m. savivaldybės sprendimas pirkimą organizuoti neskelbiamų derybų būdu, motyvuojant ypatinga skuba dėl nepalankių oro sąlygų bei sparčiai mažėjančio druskos kiekio sandėliuose, yra diskutuotinas, nes tokia situacija susiklostė labiau dėl perkančiosios organizacijos aplaidumo planuojant pirkimų poreikį ir galimai neracionaliai planuojant turimus druskos išteklius.

Žemiau pateiktose nuotraukose užfiksuotas sausų gatvių barstymas natrio chlorido druska 2020 metų žiemos sezono metu.

- Skubus pirkimo inicijavimas ir jo išskaidymas į dvi dalis lėmė tai, kad Vilniaus m. savivaldybė natrio chlorido druską galimai nupirko už didesnę kainą – 2019-01-04 su UAB „Lit Salt Trade“ pasirašytoje sutartyje (antra pirkimo dalis) dėl 12 000 tonų druskos tiekimo buvo nurodyta, jog 1 tonos baltos natrio chlorido druskos kaina yra 47.50 EUR be PVM. Tuo tarpu vos keliomis dienomis anksčiau – 2018-12-27 su UAB „LIT Salt Trade“ pasirašytoje sutartyje (pirma pirkimo dalis), dėl 3 000 tonų baltos natrio chlorido techninės druskos tiekimo, nurodyta druskos vienos tonos kaina – 46 EUR be PVM. Taigi, nėra aišku, kodėl minėtu atveju nebuvo organizuotas vienas pirkimas už mažesnę kainą, o įvykdyti keli pirkimai vos kelių dienų skirtumu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad Vilniaus m. savivaldybės pasirinkto pirkimo būdo - neskelbiamų derybų, išskirtinumą bei rizikingumą lemia tai, kad jų metu nėra užtikrinama pakankama tiekėjų konkurencija (kaip vykdant įprastines atviras pirkimo procedūras), o deramasi tik su vienu ar keliais pasirinktais tiekėjais, o pirkimai, motyvuojant skuba gali būti organizuojami tik iš tikrųjų nenumatytais atvejais.

Pažymėtina, kad taip pat korupcijos rizikos analizės atlikimo metu analizavome faneros skydų nuo druskų pagaminimo ir įrengimo medžių pomedžiuose paslaugų teikimo 2019 metais pagrįstumą ir aplinkybes. Užsakymo vertė – 84 tūkst. EUR. Pagal užsakymą Gedimino pr., Stulginskio, Pylimo, Pamėnkalnio, Jogailos, Jasinskio, Rinktinės, Gėlių, Vasario 16-osios, Didžiojoje, Kauno gatvėse buvo įrengtas 621 apsauginis medžio užtvaras. Pažymėtina, kad 2019-10-04 užsakymą Nr. 2 paslaugoms atlikti pagal su UAB „Grinda“ vidaus sandorio pagrindu 2018-12-31 sudarytą sutartį, Nr. 29-620/18(1.2.16-TD2),⁴⁴ patvirtino tuometinė Vilniaus m. savivaldybės administracijos Želdynų skyriaus vedėja. Nuodugniau susipažinę su faneros skydų nuo druskų įrengimo aplinkybėmis, nustatėme, kad

⁴⁴ Skubių, neatidėliotinių pastatų ir inžinerinių statinių avarinės būklės likvidavimo, lokalizavimo, atstatymo, remonto darbai ir paslaugos.

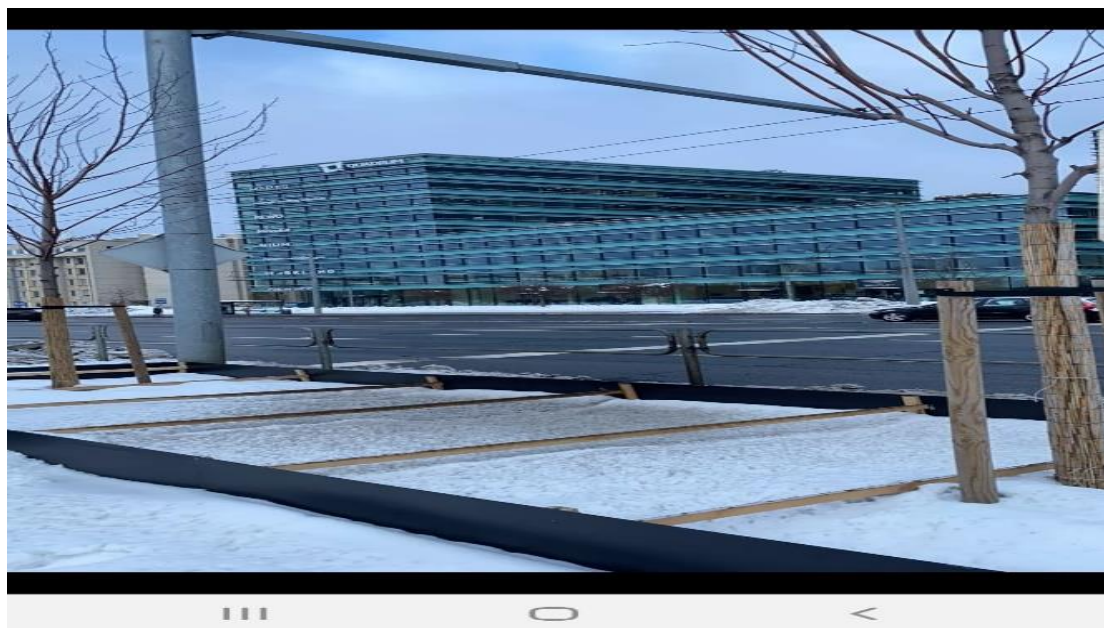
Vilniaus m. savivaldybė, prieš užsakydama prekes, neatliko poreikio⁴⁵ pagrindimo (galimų kaštų analizės). Šios savivaldybės teigimu, „<...> poreikio pagrindimas – tai prastėjanti liepų būklė kiekvienais metais, kuri buvo matoma akivaizdžiai“⁴⁶. Taip pat pažymėtina, kad Vilniaus m. savivaldybė prieš priimdama sprendimą užsakyti paslaugą dėl faneros skydų nuo druskų įsigijimo, viešų konsultacijų nei su mokslininkais vertinant skydų poreikį ir tikėtiną poveikį, nei su verslu dėl faneros skydų nuo druskų įsigijimo bei įrengimo, nevykdė. Šios savivaldybės teigimu, buvo „remtasi pavyzdžiais iš kitų šalių“. Atkreiptinas dėmesys, kad po faneros skydų nuo druskų eksploatavimo sezono medžių inventorizacija, jog įvertinti, kiek medžių žuvo ir apskritai, ar faneros skydai nuo druskų pasiteisino iki šiol atlikta nebuvo. Savivaldybės teigimu, faneros skydų nuo druskų poveikį medžiams bus galima įvertinti tik 2021 metų pavasarį, nes savivaldybės specialistai prieš žiemos sezoną paėmė žemės mėginius, kuriuos, kartu su žemės mėginiais, paimtai nutirpus sniegui ištirs laboratorijoje. Be to, tuometinės Vilniaus m. savivaldybės administracijos Želdynų skyriaus vedėjos teigimu, sprendimas užsakyti faneros skydus nuo druskų buvo priimtas kolegialiai, tačiau plačiau jo priėmimo aplinkybių ji nedetalizavo.

Žemiau pateiktose nuotraukose užfiksuotas Vilniaus miesto gatves tvarkančių įmonių nuo šaligatvių nukastas ir į medžių aptvarus, skirtus apsaugoti medžius nuo mechanizuotai barstomų sniegą tirpdančių medžiagų supiltas sniegas 2021 metų žiemos sezono metu Vilniuje, taip pat 2020 m. gruodžio 28 d. užfiksuotas vaizdas, galimai įrodantis skydų nuo druskų nesandarumą.

⁴⁵ Pažymėtina, jog analizuodami visų Savivaldybių pateiktus dokumentus atkreipėme dėmesį ir į tai, kad nei pirkimų iniciatoriai, nei kiti viešųjų pirkimų procese dalyvaujantys visų savivaldybių subjektai praktikoje neatlieka tikrinimo, ar konkretus perkančiosios organizacijos poreikis gali būti patenkintas naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis, o apsiriboja nurodymu, kad „reikiamų prekių, paslaugų ar darbų CPO kataloge nėra“.

⁴⁶ Savivaldybės darbuotojos 2020-11-16 el. laiškas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad atskirais atvejais Vilniaus m. savivaldybėje sprendimai dėl atliekamų aplinkos tvarkymo paslaugų (darbų) įsigijimo priimami nuodugniai neatlikus poreikio analizės bei neturint aiškių mokslo ar kitų kompetentingų šaltinių patvirtintų tokio pobūdžio darbų (prekių) įsigijimo tikslingumo ir naudingumo, sudaromos sąlygos piktnaudžiauti, pvz., įsigyti prekes ar paslaugas, kurių iš tikrųjų įsigyti nebūtina.

Pasiūlymai Vilniaus miesto savivaldybei:

1. Stiprinti viešuosius pirkimus inicijuojančių subjektų veiklos kontrolę užtikrinant, kad sprendimai dėl tam tikrų prekių, paslaugų ar darbų įsigijimo nebūtų priimami vienasmeniškai, bet įvertinus realų poreikį bei pagrindžiant tai atitinkamais dokumentais.

2. Užtikrinti tinkamą pirkimų procedūrų planavimą bei subalansavimą laike (išdėliojimą metų eigoje), siekiant jų operatyvesnio, efektyvesnio ir ekonomiškai naudingesnio vykdymo bei pavėluoto pirkimo vykdymo skubos tvarka.

3. Vidaus teisės aktuose įtvirtinti tikrinimo, ar konkretus perkančiosios organizacijos poreikis gali būti patenkinamas naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis, tvarką, nustatyti aiškias, nedviprasmiškas procedūras ir privalomą tikrinimo įforminimą (pavyzdžiui, pateikti esminius perkančiosios organizacijos pirkimo poreikio ir pasiūlos CPO LT kataloge skirtumus, neapsiribojant formaliu parašymu, kad CPO LT kataloge tokių prekių nėra).

2.5. Delsiama organizuoti aplinkos tvarkymo darbų viešuosius pirkimus, vis pratęsiant paslaugų teikimo sutartis, sudarytas vidaus sandorių būdu.

Galiojanti Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 2 dalies redakcija nustato, kad vidaus sandoris gali būti sudaromas tik išimtinu atveju, kai tenkinamos šio straipsnio 1 dalyje išdėstytos sąlygos ir kai perkant viešojo pirkimo būdu būtų neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo arba įsigijamos viešosios paslaugos, administruojamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi⁴⁷. Pažymėtina, kad vidaus sandoris – tai vienas iš būdų nevykdyti viešųjų pirkimų, tiesiogiai sudarant sutartį su perkančiosios organizacijos kontroliuojamu subjektu, atitinkančiu nustatytus kriterijus. Tokiais atvejais iš esmės yra ribojama verslo subjektų teisė dalyvauti konkurencingose viešųjų pirkimų procedūrose. Taigi, vidaus sandoris laikytinas išimtimi Lietuvos Respublikos Konstitucijos⁴⁶ straipsnyje įtvirtintam sąžiningos konkurencijos laisvės principui, todėl svarbu, kad sudarant vidaus sandorius ir juos vykdant būtų objektyviai įvertinamos vidaus sandorio sudarymo būtinumo aplinkybės, viešinama teisės aktų nustatyta informacija, atliekama reali sudarytų vidaus sandorių vykdymo kontrolė.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatėme, kad Švenčionių r. savivaldybė 2018–2019 metais sudarė vidaus sandorius su savo kontroliuojamomis įmonėmis UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ ir UAB „Švenčionių švara“ dėl komunalinių paslaugų pirkimo (nutekamojo vandens priimtuvų valymo paslaugos, mechanizuoto gatvių barstymo smėlio-druskos mišiniu ir sniego valymo paslaugos, gatvių valymo ir šlavimo paslaugos, medžių genėjimo, gyvatvorių karpymo, kapinių priežiūros paslaugų, valymo ir sanitarinių paslaugų miesto ir kaimo vietovėse, šiukšlių, sąslavų rinkimo paslaugos bei šiukšlių vežimo paslaugos teikimo)⁴⁸. Įvertinę vidaus sandorių medžiagą manome, kad Švenčionių r. savivaldybė vidaus sandorius su minėtomis savo kontroliuojamomis įmonėmis sudarė tinkamai nepagrindusi motyvų, kodėl perkant viešojo pirkimo būdu nebuvo įmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo⁴⁹. Švenčionių r. savivaldybė sprendimus sudaryti

⁴⁷ Įsigaliojo 2019-12-30.

⁴⁸ Vidaus sandoriai su UAB „Švenčionių švara“ dėl komunalinių paslaugų pirkimo buvo sudaryti 2018-01-31, sutarties vertė 570084 EUR, 2018-12-17, sutarties vertė 1165230 EUR 2019-12-31, sutarties vertė 1179750. Vidaus sandoriai su UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ dėl komunalinių paslaugų pirkimo buvo sudaryti 2018-01-31, sutarties vertė 275752 EUR ir 2019-12-31, sutarties vertė 680020 EUR.

⁴⁹ Pažymėtina, kad korupcijos rizikos analizės atlikimo metu atkreipėme dėmesį, kad Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme yra įtvirtinta nuostata, kad vidaus sandorį galima sudaryti tada, jei atitinkamos paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo negalima užtikrinti organizuojant viešąjį pirkimą. Pažymėtina, kad subjektų, priimančių sprendimus dėl sandorių sudarymo diskreciją didina tai, kad teisės aktai nedetalizuoja, kaip tiksliai reikia vertinti paslaugos nepertraukiamumą, kas konkrečiai laikytina gera kokybe ir kaip ji turi būti užtikrinama. Taip pat ką reikiama paslaugos prieinamumas ir kokia apimtimi ir kam paslaugos turi būti neprieinamos, kad savivaldybės galėtų konkrečias paslaugas pavesti teikti savo valdomai įmonei. Todėl mūsų nuomone šiuo metu Lietuvos Respublikos teisės aktuose reglamentuoti vidaus sandoriams keliami reikalavimai yra itin subjektyvūs ir priklauso išimtinai nuo juos aiškinančių

vidaus sandorius su savo kontroliuojamomis įmonėmis motyvavo⁵⁰ tuo, kad „<...> 2-jose savivaldybės kontroliuojamose įmonėse (UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“) dirba iki 150 rajono gyventojų, kurie, nupirkus paslaugas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka, galimai netektų darbo <...>“. Be to, „<...> konkursų organizavimas gali užsitęsti, o prieš juos skelbiant būtų tikslinga ištirti miestų tvarkymo ir priežiūros paslaugų teikimo rinką bei nustatyti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus. <...>“. Atsižvelgdama į tai, Švenčionių r. savivaldybės taryba 2017-03-29 sprendimu Nr. T-51, įpareigojo savo valdomas įmones – UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ teikti viešąsias paslaugas iki konkurso tvarka bus parinktas (parinkti) viešųjų paslaugų tiekėjas (tiekėjai) ir jis (jie) pradės teikti viešąsias paslaugas. Pažymėtina, kad komunalinių paslaugų pirkimų konkursų Švenčionių r. savivaldybė net ir vėliau neorganizavo, o paslaugų teikimo sutartis, sudarytos vidaus sandorių būdu, vis dar yra pratęsimos⁵¹, neatlikus jokios konkurencinės aplinkos bei perkamų paslaugų ir jų rinkos kainų analizės⁵². Nors Švenčionių r. savivaldybės teigimu⁵³, jos administracija nuolat atlieka perkamų paslaugų rinkos analizę – lygina komunalinių atliekų surinkimo paslaugas teikiančių įmonių įkainius su kitų rajonų atliekų vežėjų įkainiais, tačiau tai įrodančių dokumentų nepateikė.

Pateikti duomenys leidžia padaryti išvadą, kad Švenčionių r. savivaldybė nepakankamai argumentavo vidaus sandorių sudarymo pratęsimo būtinumą, t. y. objektyviai nepagrindė, kad aplinkos tvarkymo darbų⁵⁴ (paslaugas perkant viešojo pirkimo būdu) buvo neįmanoma užtikrinti paslaugos teikimo nepertraukiamumo, geros kokybės ir prieinamumo. Nevienareikšmis šios nuostatos taikymas laikytinas korupcijos rizikos veiksnium, nes tokiu atveju sudaromos išskirtinės sąlygos tam tikriems subjektams, galimai teikiantiems paslaugas gerokai didesnėmis kainomis, nei teiktų konkuruojančios įmonės, taip pat didėja nesažiningų susitarimų rizika.

institucijų valios ir nepakankamai užtikrina galimybes iš anksto pagrįstai įsitikinti ar konkrečiu atveju sudaryti vidaus sandorį galima, ar ne.

⁵⁰ Savivaldybės 2020-11-24 el. laiškas.

⁵¹ Švenčionių r. savivaldybės tarybos biudžeto, ekonomikos, aplinkos apsaugos ir kaimo reikalų komitetas 2020-04-15 vykusio posėdžio metu priėmė sprendimą papildyti Savivaldybės tarybos 2017-03-29 Savivaldybės tarybos sprendimą, Nr. T-251 „Dėl viešųjų paslaugų teikimo užtikrinimo“, papildomu punktu, leidžiant Švenčionių r. savivaldybės administracijai sudaryti vidaus sandorius su UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ ir UAB „Švenčionių švara“, nustatant sutarties terminą – 5 metai, sudarant galimybę pratęsti 5 kartus po vienerius metus.

⁵² Paskutinį kartą Švenčionių rajono teritorijų tvarkymo ir priežiūros paslaugų įkainių nustatymo rinkos tyrimas, kurio metu buvo ištirta keturių aplinkiniuose rajonuose savo veiklą vykdančių įmonių, teikiančių teritorijų tvarkymo ir priežiūros paslaugas įkainiai, buvo atliktas 2018 m. birželio mėn.

⁵³ 2020-11-24 el. laiškas.

⁵⁴ Turima omenyje mechanizuoto gatvių barstymo smėlio-druskos mišiniu ir sniego valymo paslaugas, gatvių valymo ir šlavimo paslaugas, medžių genėjimo, gyvatvorių karpymo, kapinių priežiūros paslaugas, valymą ir sanitarinių paslaugų atlikimą miesto ir kaimo vietovėse.

Pasiūlymai Švenčionių r. savivaldybei:

1. Spręsti dėl išsamių rinkos tyrimo procedūrų atlikimo prieš sudarant vidaus sandorius Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu.
2. Suplanuoti praktinius Viešųjų pirkimų įstatymo taikymo mokymus atsakingiems darbuotojams dėl vidaus sandorių sudarymo bei didelės apimties viešųjų pirkimų vykdymo.
3. Sudarant ir vykdant vidaus sandorius taikyti viešumo principą, t. y., informuoti visuomenę apie pasiektus rezultatus, aktyviau stebėti galimus interesų konfliktus.

2.6. Švenčionių r. savivaldybėje nepakankamai valdomi interesų konfliktai sudarant ir vykdant vidaus sandorius

Antikorupciniu požiūriu analizuodami Švenčionių r. savivaldybės pateiktą medžiagą⁵⁵ dėl vidaus sandorių su Savivaldybės kontroliuojamomis įmonėmis UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ sudarymo, atkreipėme dėmesį į Savivaldybės tarybos Biudžeto, ekonomikos, aplinkos apsaugos ir kaimo reikalų komiteto 2020-04-15 vykusio posėdžio protokolą Nr. K1-11. Posėdžio metu buvo svarstyta Švenčionių r. savivaldybės tarybai teikiamo sprendimo „Dėl Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. kovo 29 d. sprendimo Nr. 51 „Dėl viešųjų paslaugų teikimo užtikrinimo“ pakeitimo projektas. Šio posėdžio metu buvo siūloma papildyti Švenčionių r. savivaldybės tarybos priimtą sprendimą nauju punktu, leidžiančiu rajono savivaldybės administracijai sudaryti vidaus sandorius su UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ dėl atliekų tvarkymo ir teritorijų bei gatvių priežiūros ir tvarkymo paslaugų teikimo Švenčionių r. savivaldybės teritorijoje, nustatant sutarties terminą – 5 metai, su galimybe pratęsti 5 kartus po vienerius metus, taip pat nustatyti, kad UAB „Švenčionių švara“ ir UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ ir toliau teiks tik viešosios apšvietimo įrangos ir šviesoforų priežiūros paslaugas – iki konkurso tvarka bus parinktas viešųjų paslaugų tiekėjas šioms viešosioms paslaugoms teikti. Pažymėtina, kad šiame posėdyje dalyvavo ir balsavo Švenčionių r. savivaldybės tarybos narys, kurio artimas asmuo dirba UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ direktoriumi. Pažymėtina, kad Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 11 straipsnis valstybinėje tarnyboje dirbančiam asmeniui draudžia dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą. Esant tokioms aplinkybėms, prieš pradėdant tokio sprendimo rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūrą arba pačios procedūros metu asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, privalo informuoti savo institucijos vadovą ar institucijos vadovo įgaliotą atstovą arba kolegialią valstybės ar savivaldybės instituciją, kurios nariu jis

⁵⁵ Savivaldybės 2020-12-01 elektroninis laiškas.

yra, ir asmenis, kurie kartu dalyvauja rengiant, svarstant ar priimant sprendimą, apie esamą interesų konfliktą, pareikšti apie nusišalinimą ir jokia forma nedalyvauti toliau rengiant, svarstant ar priimant sprendimą. Taigi, sprendžiant vidaus sandorių sudarymo klausimus, Švenčionių r. savivaldybės tarybos nariui kilo interesų konfliktas, nes jo artimas asmuo vadovauja UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ ir gauna su darbo santykiais susijusių pajamų. Pažymėtina, kad Švenčionių r. savivaldybės tarybos biudžeto, ekonomikos, aplinkos apsaugos ir kaimo reikalų komiteto narys nevykdė pareigos nusišalinti ir apie interesų konfliktą informuoti perkančiosios organizacijos vadovą ar jo įgaliotą asmenį, nes dalyvavo svarstant ir priimant sprendimus dėl vidaus sandorio su UAB „Pabradės komunalinis ūkis“ sudarymo, taip pat balsavo dėl sprendimo, kuriuo nuspręsta vidaus sandorį sudaryti su UAB „Pabradės komunalinis ūkis“. Tokiu būdu Komiteto narys galimai nesilaikė Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 11 straipsnyje nustatytos pareigos nusišalinti. Nors Komiteto nario dalyvavimas priimant sprendimus galimai neturėjo lemiamos reikšmės jų priėmimui, tačiau situacijos, kuomet nenusišalinama esant interesų konfliktui, yra neatsparios korupcijos rizikai, kelia pagrįstų abejonų dėl priimamų sprendimų skaidrumo ir nešališkumo.

Pasiūlymas Švenčionių r. savivaldybei:

Svarstyti galimybę įpareigoti Švenčionių r. savivaldybės etikos komisiją⁵⁶ atlikti tyrimą dėl savivaldybės tarybos nario dalyvavimo vidaus sandorių su Švenčionių r. savivaldybės kontroliuojamomis įmonėmis svarstymo procedūrose ir interesų konfliktų (ne)valdymo.

⁵⁶ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 15 str. 3 dalimi, Etikos komisija:

- 1) prižiūri, kaip savivaldybės tarybos nariai laikosi šio įstatymo, Valstybės politikų elgesio kodekso, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, reglamento, kitų teisės aktų, reglamentuojančių savivaldybės tarybos narių veiklą ir elgesį, reikalavimų;
- 2) analizuoja savivaldybės tarybos narių nedalyvavimo savivaldybės tarybos, komitetų ir komisijų posėdžiuose ir šio įstatymo nustatytų pareigų nevykdymo priežastis;
- 3) tiria ir priima sprendimus dėl savivaldybės tarybos narių veiklos atitikties šio įstatymo, Valstybės politikų elgesio kodekso, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, reglamento, kitų teisės aktų, reglamentuojančių savivaldybės tarybos narių veiklą ir elgesį, nuostatoms;
- 4) nagrinėja savivaldybės bendruomenės narių, valstybės institucijų, gyvenamųjų vietovių bendruomenių ar bendruomeninių organizacijų atstovų siūlymus ir pastabas dėl savivaldybės tarybos narių veiklos skaidrumo;
- 5) teikia Vyriausiajai rinkimų komisijai siūlymą dėl savivaldybės tarybos nario įgaliojimų nutraukimo, jeigu šis tarybos narys yra praleidęs iš eilės tris savivaldybės tarybos posėdžius be pateisinamos priežasties;
- 6) tarybos narių, mero, savo iniciatyva teikia tarybos nariams rekomendacijas dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų įgyvendinimo.

3. KORUPCIJOS RIZIKA APLINKOS TVARKYMO DARBŲ ATLIKIMO PRIEŽIŪROS SRITYJE VILNIAUS M., ŠVENČIONIŲ R. IR TRAKŲ R. SAVIVALDYBĖSE

Išanalizavę teisinį reglamentavimą, teisės normų praktinį įgyvendinimą ir apibendrinę korupcijos rizikos analizės metu gautą informaciją apie aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūros procedūros vykdymą visose savivaldybėse, nustatėme, kad egzistuoja korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.1. Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių vidaus teisės aktuose nėra nustatyti aplinkos tvarkymo darbų priežiūros ir kontrolės organizavimo ir vykdymo pagrindai

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, kad visos Savivaldybės turi patvirtinusios miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių aplinkos tvarkymo ir švaros taisykles⁵⁷, kuriose yra reglamentuoti bendrieji ir specialieji kelių, gatvių, žemės sklypų ir kitų teritorijų tvarkymo ir švaros, taip pat renginių organizavimo ir tvarkos juose reikalavimai. Pažymėtina, kad nors minėtuose vidaus teisės aktuose Savivaldybėms yra įtvirtinta prievolė organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti Vietos savivaldos įstatymu priskirtų bendrojo naudojimo teritorijų, kelių, gatvių, šaligatvių, takų valymą ir priežiūrą pagal savivaldybių sudarytas aplinkos tvarkymo darbų priežiūros sutartis, detaliau koordinavimo ir kontrolės funkcijų vykdymas yra reglamentuotas tik Vilniaus m. savivaldybės vidaus teisės aktuose⁵⁸ bei Vilniaus m. seniūnijų seniūnų pareigybės aprašymuose. Tuo tarpu nors Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėse už šių aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūrą taip pat yra atsakingi seniūnijų seniūnai, nei viename Savivaldybių vidaus teisės akte aplinkos tvarkymo darbų priežiūros ir kontrolės organizavimo ir vykdymo pagrindai⁵⁹ plačiau nėra detalizuoti.

Pažymėtina, kad ir skaidrus aplinkos tvarkymo darbų priežiūros procedūrų reguliavimas pagal Savivaldybės kompetenciją turi didelę reikšmę formuojant antikorupcinę aplinką. Todėl teisinio reglamentavimo stoka nesudaro pakankamų galimybių užtikrinti veiksmingos seniūnų vykdomos

⁵⁷ Vilniaus miesto savivaldybės tvarkymo ir švaros taisyklės patvirtintos Savivaldybės tarybos 2011-11-23 sprendimu, Nr. 1-326. Švenčionių r. savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių aplinkos tvarkymo ir švaros taisyklės, patvirtintos Savivaldybės tarybos 2014 balandžio 10 d sprendimu, Nr. T-77, o Trakų r. savivaldybės tvarkymo ir švaros taisyklės patvirtintos. Savivaldybės tarybos 2018 m. rugsėjo 13 d sprendimu, Nr. S1E-17.

⁵⁸ Pavyzdžiui, Vilniaus m. savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. sausio 9 d. įsakyme „Dėl pavedimo seniūnams“, Nr. 30-47/20, visiems Vilniaus m. seniūnijų seniūnams yra pavesta atlikti nuolatinius ne mažiau kaip 10 valandų per darbo savaitę trukmės teritorijų patikrinimus, taip pat juos atlikti ir po snygio, plikledžio, liūčių, audrų, prieš valstybines šventes ir po jų ar gavus gyventojų skundų, pranešimų per programą „Tvarkau Vilnių“, elektroniniu paštu ir (ar) kitomis aplinkybėmis. Taip pat - minėtus paslaugų vykdymo pažeidimus fiksuoti vadovaujantis sutarčių dėl Vilniaus miesto bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugų techninės specifikacijos reikalavimais ir pagal sutarčių prieduose nustatytą formą, dalyvaujant rangovinių organizacijų atstovams, ir teikti per DVS „Avilys“ savivaldybės Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus vedėjui.

⁵⁹ Pavyzdžiui, tvarkomų teritorijų patikrinimų procedūros organizavimo ir vykdymo tvarka, patikrinimų metu planuojamų tikrinti ūkio subjektų atrankos kriterijai, jų tikrinimo eiliškumas, jų įforminimas ir pan..

aplinkos tvarkymo darbų kontrolės ir priežiūros bei didina korupcijos pasireiškimo tikimybę šioje Savivaldybės veiklos srityje.

Pasiūlymas Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms:

1. Raštu įpareigoti Savivaldybių seniūnus atlikti reguliarius teritorijų patikrinimus pagal iš anksto nustatytus kriterijus.

2. Vidaus teisės aktuose išsamiai detalizuoti aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūros procedūras:

- teritorijų patikrinimo periodiškumą;
- neplaninių teritorijų valymo ir želdinių priežiūros paslaugų vykdymo patikrinimų atlikimo pagrindus (pavyzdžiui, gavus gyventojų skundą ar kitų duomenų dėl netinkamo paslaugų atlikimo).

3.2. Vilniaus m., Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybės nepakankamai kontroliavo, ar seniūnijų seniūnai laiku ir tinkamai atlieka bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugų tinkamo vykdymo patikrinimus

Įvertinę visų analizuotų Savivaldybių darbo praktiką, nustatėme, kad:

3.2.1. nors Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių seniūnai, siekdami užtikrinti tinkamą aplinkos tvarkymo darbų priežiūrą vykdo įmonių, atliekančių tokio pobūdžio darbus veiklos patikrinimus, ši veikla nėra dokumentuojama ir tai neatitinka darbų priėmimo reikalavimų.

Šį teiginį pagrindžia tai, kad šios savivaldybės nepateikė mums seniūnų vykdytų teritorijų patikrinimo aktų ar kitų dokumentų, įrodančių tinkamą aplinkos tvarkymo darbų priežiūros vykdymą, nes tokio pobūdžio dokumentai nėra rengiami. Pavyzdžiui, Švenčionių r. savivaldybėje sutarčių dėl aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūrą seniūnai vykdo realiu laiku, t. y., rangovams kasdien atliekant darbus, o baudų (nuoskaitų) už netinkamą įsipareigojimų vykdymą aplinkos tvarkymo darbus vykdančiams subjektams nebuvo skirta. Esant neatitikimams (vėlavimams, paslaugų teikimo metu padarius pažeidimus, tokius kaip paminklų, tvorų suskaldymas, vejų sudarkymas), atitinkamos seniūnijos, kurioje paslaugos buvo teikiamos, seniūnas žodžiu perduoda informaciją rangovams apie neatitikimus, taip pat persiunčia rangovui vaizdinę medžiagą elektroniniu paštu ir duoda terminą neatitikimams ištaisyti. Patikrinimo aktai nėra surašomi ir nustatyti pažeidimai nėra įforminami, nes, Švenčionių r. savivaldybės duomenimis, iki šiol nėra buvę atvejų, kad po pranešimo apie pažeidimą išsiuntimo, per nustatytą laikotarpį paslaugų teikimo trūkumai nebūtų ištaisyti.

Trakų r. savivaldybėje patikrinimai vietovėje (tam tikrose seniūnijose) yra atliekami seniūnų iniciatyva. Patikrinimų metu yra pateikiamos žodinės pastabos, kurios dažniausiai yra ištaisomos nedelsiant ir tuomet tikrinama pakartotinai. Patikrinimo aktai raštu nesudaromi.

Atsižvelgiant į tai galima teigti, jog aplinkos tvarkymo darbų organizavimo praktika Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėse neužtikrina skaidrios ir atsparios korupcijai atliekamų darbų ir vykdomų įsipareigojimų kontrolės, taip pat sudaro sąlygas piktnaudžiauti (pvz., neatlikti patikrinimų, nefiksuoti nustatytų pažeidimų ir t.t.), kas tiesiogiai sietina su korupcijos rizika.

3.2.2. 2019 metais Vilniaus m. savivaldybė nepakankamai kontroliavo, ar seniūnijų seniūnai laiku atlieka bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugų tinkamo vykdymo patikrinimus.

Šį teiginį pagrindžia tai, kad nors vadovaudamiesi pareigybės aprašymais⁶⁰ visi Vilniaus m. seniūnijų seniūnai privalėjo periodiškai tikrinti, kaip vykdomi bendrojo naudojimo teritorijų, želdinių, gatvių šaligatvių valymo ir priežiūros darbai, surašyti patikrinimo aktus ir su jais supažindinti Savivaldybės administracijos atsakingus struktūrinius padalinius, paslaugas teikiančių įmonių atsakingus darbuotojus, apie pastebėtus trūkumus – nedelsiant darbus atliekančių įmonių atsakingus darbuotojus, pažymėtina, kad iki 2020 metų sausio mėnesio seniūnų veiklos atliekant aplinkos tvarkymo darbų priežiūros procedūras⁶¹ jokie Savivaldybės vidaus teisės aktai nereglementavo. Įvertinę Vilniaus m. seniūnijų seniūnų 2019 metais atliktų teritorijos patikrinimų išsklotinėse⁶² pateiktus duomenis nustatėme, kad seniūnai savo teritorijas kiekvieną mėnesį tikrino nevienodu periodiškumu. Pavyzdžiui, Šnipiškių seniūnijos seniūnas 2019 metų sausio mėnesį surašė 10 patikrinimo aktų, vasarį – 8, kovą – 6, balandį – 7, gegužę – 6, birželį – 4, liepą – 8, rugpjūtį – 3, rugsėjį – 3, spalį – 2, lapkritį – 1, gruodį – 2 patikrinimo aktus. Palyginę teritorijų tikrinimo periodiškumą atskirose seniūnijose, nustatėme, kad 2019 metų rugsėjo mėnesį Karoliniškių seniūnijos seniūnas surašė 4 patikrinimo aktus, tuo tarpu Vilkpėdės seniūnijos seniūnas – 8, Pašilaičių seniūnijos seniūnas – 2, Verkių seniūnijos seniūnas – 13. Lazdynų seniūnijos seniūnas 2019 metų sausio mėnesį surašė 11 patikrinimo aktų, Grigiškių seniūnijos – 88, Panerių seniūnijos – 7, Pilaitės seniūnijos – 1. Tuo tarpu Rasų seniūnijos seniūnas sausio – rugpjūčio mėnesiais nesurašė nei vieno (0) patikrinimo akto, Senamiesčio seniūnijos seniūnas nei vieno patikrinimo akto nesurašė 2019 metų birželio bei rugsėjo – gruodžio mėnesiais, Žvėryno seniūnijos

⁶⁰ Pavyzdžiui, Vilniaus m. Senamiesčio seniūnijos seniūno pareigybės aprašymas, patvirtintas Savivaldybės administracijos direktoriaus 2019-10-21 įsakymu, Nr. 40-436/19.

⁶¹ Kaip minėjome, nors seniūnų pareigybės aprašymuose buvo nurodyta, kad seniūnai privalo tikrinti teritorijas, surašyti patikrinimų aktus, o apie užfiksuotus pažeidimus informuoti Savivaldybę, detaliau patikrinimų procedūros, pavyzdžiui, patikrinimų organizavimo periodiškumas, planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimo pagrindai, nebuvo reglamentuoti.

⁶² Vilniaus m. savivaldybės 2020-11-18 elektroninis laiškas.

seniūnas – rugpjūčio mėnesį, o Grigiškių seniūnijos seniūnas – birželio mėnesį. Todėl darytina prielaida, kad šių seniūnijų seniūnai teritorijų patikrinimų minimu laikotarpiu galimai neatliko. Nors analizuojamu laikotarpiu Savivaldybė buvo sudariusi aplinkos tvarkymo darbų atlikimo sutartis su tokio pobūdžio darbų konkursus laimėjusiomis įmonėmis minėtose seniūnijose. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad seniūnų veiklos jiems vykdant aplinkos tvarkymo darbų priežiūrą kontrolė savivaldybės lygmeniu buvo nepakankama.

Tačiau pažymėtina, kad Savivaldybės administracijos direktorius 2020 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. 30-47/20 nustatė teritorijų patikrinimo periodiškumą⁶³. Vadovaujantis Savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-07-14 įsakymu Nr. 40-304/20, seniūnams buvo pavesta atlikti nuolatinius bendrojo naudojimo teritorijų patikrinimus naudojantis —seniūnijos teritorijos priežiūros „Korių“ programa. Praktikoje seniūnai seniūnijos teritorijoje užfiksuotus pažeidimus privalo suvesti į programėlę „Seniūnijų priežiūra“. Programėlė veikia „on line“ režimu ir skirta operatyviam užfiksuotų problemų sprendimui. Per suteiktą prieigą atsakingi rangovai mato užfiksuotus pažeidimus. Savivaldybės teigimu, seniūnija naudojantis minėta programa, užfiksuotų paslaugų vykdymo pažeidimų suvestinę kas savaitę ir pagal atskirus Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus ir (ar) kitų Savivaldybės įgaliotų asmenų pavedimus teikia per DVS „Avilys“ Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus vedėjui ir elektroniniu paštu atitinkamos rangovų organizacijos atstovui. Tuomet Savivaldybės Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus specialistas per DVS „Avilys“ gautus mėnesio eigoje patikrinimo aktus įvertina skaičiuodamas nuoskaitas už patikrinimo aktuose surašytus pažeidimus ir surašo Neatliktų paslaugų aktą. Neatliktų paslaugų akte patvirtinti neatliktų paslaugų procentai minusuojami Paslaugų priėmimo-perdavimo akte nuo atitinkamos paslaugos mėnesio kainos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad aukščiau įvardintos priemonės Vilniaus m. savivaldybėje prisideda prie antikorupcinės aplinkos kūrimo, ir tai būtų sektinas pavyzdys kitoms savivaldybėms.

Pasiūlymai Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms:

1. Patvirtinti aplinkos tvarkymo darbų patikrinimo akto formą ir fiksuoti visus paslaugų vykdymo pažeidimus (o ne teikti žodines pastabas).
2. Apie patikrinimų metu nustatytus pažeidimus bei nustatytų pažeidimų pašalinimo faktus ir tai patvirtinančius įrodymus informuoti Savivaldybę.

⁶³ T. y. kaip minėjome, Įsakymo 2.1. punkte yra reglamentuota, kad seniūnai privalo atlikti nuolatinius ne mažiau kaip 10 valandų per darbo savaitę trukmės teritorijų patikrinimus arba esant būtinybei (po snygio, plikledžio, liūčių, audrų, prieš valstybines šventes ir po jų), taip pat gavus gyventojų skundus.

Pasiūlymai Vilniaus m savivaldybei:

1. Reguliariai vykdyti visų seniūnijų seniūnų vykdomos veiklos aplinkos tvarkymo darbų priežiūros srityje, stebėseną, analizuoti, vertinti ir lyginti jų vykdomos veiklos veiksmingumą. Pavyzdžiui, siekiant tinkamai užtikrinti seniūnų veiklos kontrolę jiems atliekant aplinkos tvarkymo darbų atlikimo patikrinimus, siūlome įpareigoti seniūnus tam tikru savivaldybės nustatytu periodiškumu, pavyzdžiui, kiekvieno mėnesio pabaigoje, pateikti Savivaldybei statistinę išsklotinę apie jų surašytų teritorijos patikrinimų aktų skaičių kiekvieną mėnesį.

2. Siekiant užtikrinti „keturių akių principo“ įgyvendinimą bei mažinti nesąžiningų susitarimų riziką, siūlome, atsižvelgiant į Savivaldybės turimus žmogiškuosius išteklius, svarstyti galimybę atskirais atvejais deleguoti seniūnų atliekamuose teritorijų patikrinimuose dalyvauti ir Vilniaus m. savivaldybės administracijos atstovus, juos įpareigojant per metus patikrinti visas Vilniaus seniūnijas.

3. Periodiškai vykdyti atstovų rotacija siekiant išvengti glaudžių ryšių užmezgimo ir nesąžiningo elgesio galimybių.

4. Vidaus teisės aktuose reglamentuoti, kokiais kriterijais Vilniaus m. savivaldybės administracijos atstovai turėtų vadovautis priimdami sprendimus (pasirinkdami), kokių konkrečiai seniūnijų teritorijų patikrinimuose jie turėtų dalyvauti, pavyzdžiui, dėl tos teritorijos gaunama daugiausia skundų ar pan., taip pat – tokio pobūdžio sprendimų formai ir turiniui keliamus reikalavimus.

3.3. Egzistuoja nevienoda praktika UAB „Grinda“ atliktų darbų ir suteiktų paslaugų įforminimo apskaitos dokumentuose, o įforminimas ne visada atspindi atliktų darbų ir suteiktų paslaugų kiekius

Išnagrinėjus UAB „Grinda“ pateiktus atliktų darbų aktus pagal vidaus sandorio pagrindu 2018-12-31 sudarytą paslaugų teikimo sutartį, Nr. 29-621/18(1.2.16-T02), nustatėme, kad ne visuose atliktų darbų aktuose galima aiškiai ir nedviprasmiškai identifikuoti, kokie darbai atlikti, ar kokios paslaugos suteiktos, taip pat nustatyti jų kiekius ir tai yra korupcijos rizikos veiksnys. Pavyzdžiui:

- Įvertinę UAB „Grinda“ pateiktus maudymosi ir gyventojų poilsio prie vandens paslaugų organizavimo Vilniaus m. paplūdimiuose atliktų darbų aktus už 2019 metus, nustatėme, kad juose tik yra nurodomas šios paslaugos pavadinimas, t. y., „*maudymosi ir gyventojų poilsio prie vandens paslaugos organizavimas Vilniaus m. paplūdimiuose*“ ir orientacinė paslaugų teikimo kaina. Kokiuose Vilniaus m. paplūdimiuose buvo atliktos paslaugos, taip pat – kas konkrečiai buvo atlikta darbų priėmimo – perdavimo aktuose plačiau nedetalizuojama. Taip pat pažymėtina, kad palyginę šių darbų atlikimo kainas, nustatėme kad priėmimo – perdavimo aktuose kiekvieną mėnesį jos yra nurodomos

skirtingos. Pavyzdžiui, už 2019 m. gegužės mėn. atliktų darbų akte Nr. 1285/2019/15 yra nurodoma, kad UAB „Grinda“ suteiktos maudymosi ir gyventojų poilsio prie vandens paslaugos organizavimo Vilniaus m. paplūdimiuose kaina yra 72 897 EUR tuo tarpu už 2019 m. birželio mėn. – 96 800 EUR, už rugsėjo mėn. – 80 000 EUR, lapkričio mėn. – 14 423 EUR⁶⁴.

- Analogiškai trūkumai nustatyti analizuojant ir UAB „Grinda“ pateiktus Vilniaus gyvūnų globos namų išlaikymo paslaugų organizavimo atliktų darbų aktus už 2019 metus. Nustatėme, kad juose tik yra nurodomas šios paslaugos pavadinimas, t. y., „*Vilniaus gyvūnų globos namų išlaikymas*“ ir paslaugos teikimo kaina. Nors darbų priėmimo perdavimo aktuose yra nurodoma, kad darbai atlikti pagal vidaus sandorio pagrindu 2018-12-31 sudarytą paslaugų teikimo sutartį, Nr. 29-621/18(1.2.16-T02), kokie darbai buvo atlikti, darbų priėmimo – perdavimo aktuose plačiau nedetalizuojama. Pažymėtina, kad nors Vilniaus m. savivaldybės teigimu, kiekvieną mėnesį su paslaugų teikimo aktu įmonė papildomai pateikia ir laisvos formos ataskaitą, apie per mėnesį atliktus darbus, taip pat - šalutinių gyvūninių produktų važtaraščius ir sąskaitas - faktūras, padovanotų gyvūnų dovanojimo aktus, gyvūnų apskaitos lenteles ir t. t., informacija apie tai, ar buvo įsitikinta įmonės suteiktų paslaugų atlikimo kokybę bei jų atlikimo apimtimi mums pateiktuose dokumentuose neatsispindi. Nepakankamas duomenų fiksavimas priėmimo – perdavimo aktuose yra korupcijos rizikos veiksnys.

- Įvertinę UAB „Grinda“ pateiktus specialiųjų sanitarinių paslaugų Vilniaus mieste atliktų darbų aktus už 2019 metus, nustatėme, kad juose tik yra nurodomas šios paslaugos pavadinimas, t. y., „*specialiosios sanitarinės paslaugos*“ ir paslaugų teikimo kaina. Nors darbų priėmimo perdavimo aktuose yra nurodoma, kad darbai atlikti pagal vidaus sandorio pagrindu 2018-12-31 sudarytą paslaugų teikimo sutartį, Nr. 29-621/18(1.2.16-T02), kokie darbai ir kokiose vietovėse buvo atlikti, ar tikrai paslaugos buvo suteiktos visa apimtimi nei darbų priėmimo – perdavimo aktuose, nei kituose savivaldybės pateiktuose dokumentuose neatsispindi.

⁶⁴ Pažymėtina, kad išvados dėl korupcijos rizikos analizės projekto derinimo metu Vilniaus miesto savivaldybė mus informavo, kad vadovaujantis Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2018-12-19 sprendimu Nr. 1-1863 „Dėl UAB „Grinda“, UAB „Vilniaus vystymo kompanija“, UAB „Vilniaus apšvietimas“, SĮ „Susisieikimo paslaugos“ ir VšĮ „Vilniaus miesto parkai“ atliekamų darbų ir teikiamų paslaugų pirkimo bei 2018-12-31 sudaryta paslaugų teikimo su UAB „Grinda“ sutartimi Nr. 29-621/18(1.2.16-T02), yra tvarkomi ir prižiūrimi paplūdimiai: Valakupių I, Valakupių II ir Žirmūnų (prie Neries upės), Žaliųjų ežerų (prie Balsio ežero), Tapelių ežero I, Tapelių ežero II, Balžio ežero I, Balžio ežero II ir Salotės ežero. Savivaldybės teigimu, metinė paslaugų suma išdėstyta atitinkamai: žiemos, pavasario, rudens metu paslaugų kaina mažesnė, kadangi atliekami tik teritorijos valymo, priežiūros darbai kas antrą dieną, maudymosi sezono metu (nuo birželio 1 d. iki rugsėjo 15 d.) bei pasirengimo maudymosi sezonui metu gegužės mėn. paslaugų kaina didesnė, kadangi kasdien budi gelbėtojų tarnyba, tvarkomos ir prižiūrimos paplūdimių teritorijos, šienaujamos kartą per mėnesį, tvarkoma paplūdimių infrastruktūra (stalai, suolai, persirengimo kabinos, grilio zonos, sporto įrenginiai, įrengiami gelbėtojų postai (konteineriniai vagonėliai), užvežama/papildoma smėlio į paplūdimius, paplūdimių maudyklos apribojamos plūdurais, valomas maudyklų dugnas, atliekami maudyklų vandens tyrimai vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ ir kt.

Atsižvelgiant į tai, kad ne visuose darbų priėmimo – perdavimo aktuose galima aiškiai ir nedviprasmiškai identifikuoti, kokie darbai atlikti, ar kokios paslaugos suteiktos, taip pat nustatyti jų kiekius, manytina, kad tuo gali būti naudojama siekiant manipuliuoti apskaitos duomenimis, pavyzdžiui, į oficialią apskaitą įtraukti didesnius atliekamų darbų ar suteikiamų paslaugų kiekius ir tai didina nesąžiningų susitarimų riziką ir sietina su tiesiogine korupcijos pasireiškimo rizika.

Pasiūlymai Vilniaus m. savivaldybei:

1. Nustatyti vienodą atliekamų darbų ir teikiamų paslaugų įforminimo UAB „Grinda“ bei kitų aplinkos tvarkymo darbų bei kitas paslaugas teikiančių ūkio subjektų apskaitos dokumentuose standartą, kuris garantuotų, kad visais atvejais iš atliktų darbų aktų būtų aišku: kokie darbai atlikti ar kokios paslaugos suteiktos, darbų ar paslaugų kiekiai, kokiais vienetais matuojami darbai ar paslaugos, šių vienetų kainos ir t. t.

2. Nustatyti reikalavimus aplinkos tvarkymo paslaugas teikiamų darbų ataskaitų apimčiai bei turiniui.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybių veiklą aplinkos tvarkymo darbų organizavimo srityje, darytina išvada, kad šioje srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių⁶⁵:

4.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

4.1.1. Dėl nepakankamo rinkos tyrimų atlikimo procedūros reglamentavimo Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių tarnautojams suteikta per plati diskrecija.

Minėtų savivaldybių vidaus teisės aktuose nėra nustatytas bent minimalus privalomų kviesti pateikti pasiūlymus subjektų skaičius bei kviestinių teikti pasiūlymus tiekėjų atrankos principai, (kriterijai), kas yra ypač aktualu organizuojant aplinkos tvarkymo darbų pirkimus neskelbiamos apklausos būdu.

4.1.2. Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybės nepakankamai pagrindžia būtinumą aplinkos tvarkymo darbus pirkti iš vieno tiekėjo, o Vilniaus m. savivaldybėje dažnai pirkimus laimėdavo tos pačios aplinkos tvarkymo paslaugų rinkoje dominuojančios įmonės arba jų grupės.

Atskirais atvejais didelės vertės paslaugos ar darbai buvo perkami tik iš vienintelio komercinį pasiūlymą pateikusio tiekėjo. Be to, analizuodami Vilniaus m. savivaldybės mažos vertės aplinkos tvarkymo darbų pirkimus, vykdytus ir neskelbiamų derybų būdu, atkreipėme dėmesį ir į tai, kad ši savivaldybė ir pati dažnai teikti pasiūlymus kviečia tas pačias, didelės vertės aplinkos tvarkymo darbų pirkimus laiminčias ir rinkoje dominuojančias įmones. Pažymėtina, kad pirkimai iš vieno tiekėjo yra priskirtini prie antikorupciniu požiūriu rizikingų, taip pat riboja konkurenciją ir sudaro galimybes piktnaudžiauti.

4.1.3. Vilniaus m. savivaldybėje tobulintina aplinkos tvarkymo darbų pirkimų organizavimo tvarka, ne visada tinkamai pagrindžiamas prekių įsigijimo poreikis.

Atskirais atvejais Vilniaus m. savivaldybėje sprendimai dėl atliekamų aplinkos tvarkymo paslaugų (darbų) įsigijimo yra priimami nuodugnai neatlikus poreikio analizės bei neturint aiškių mokslo ar kitų kompetentingų šaltinių patvirtintų tokio pobūdžio darbų (prekių) įsigijimo tikslingumo ir naudingumo. Todėl sudaromos sąlygos piktnaudžiauti.

4.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

⁶⁵ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti išvados dėl korupcijos rizikos analizės antrajame skyriuje.

4.2.1. Nustatyti Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių atstovų nedeklaruoti ryšiai su aplinkos tvarkymo darbų viešuosius pirkimus laimėjusiais juridiniais asmenimis, o įvertinus jų ir viešųjų pirkimų laimėtojų sąsajas, galima teigti, jog rizika, kad savivaldybių atstovai galėtų veikti tam tikrų juridinių asmenų interesais egzistuoja ir tai gali būti laikoma korupcijos rizikos veiksniu.

4.2.2. Neužtikrinamas rinkos tyrimą atliekančių darbuotojų veiksmų atsekamumas ir kontrolė, nes analizuotose savivaldybėse nėra paskirto asmens, kuriam būtų pavesta objektyviai įvertinti (arba patikrinti) pirkimų iniciatoriaus atlikto rinkos tyrimo išvados pagrįstumą. Dėl šių priežasčių pirkimo iniciatoriui yra sudaromos galimybės rinkos tyrimą atlikti formaliai ir tai gali lemti nesąžiningų susitarimų riziką bei korupcijos pasireiškimo tikimybę.

4.2.3. Nepagrindžiamas vidaus sandorių sudarymo būtinumo aplinkybės Švenčionių r. savivaldybėje, o paslaugų teikimo sutartys, sudarytos vidaus sandorių būdu, vis dar yra pratęsimos, neatlikus jokios konkurencinės aplinkos bei perkamų paslaugų ir jų rinkos kainų analizės.

5. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybių veiklą aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūros srityse, darytina išvada, kad šioje srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

5.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

5.1.1. Nors Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių seniūnai, siekdami užtikrinti tinkamą aplinkos tvarkymo darbų priežiūrą vykdo įmonių, atliekančių tokio pobūdžio darbus veiklos patikrinimus, ši veikla nėra dokumentuojama ir tai neatitinka darbų priėmimo reikalavimų.

5.1.2. Egzistuoja nevienoda praktika Vilniaus m. savivaldybės valdomos įmonės UAB „Grinda“ atliktų darbų ir suteiktų paslaugų įforminimo apskaitos dokumentuose, o įforminimas ne visada atspindi atliktų darbų ir suteiktų paslaugų kiekius.

Ne visuose darbų priėmimo – perdavimo aktuose galima aiškiai ir nedviprasmiškai identifikuoti, kokie darbai atlikti, ar kokios paslaugos suteiktos, taip pat nustatyti jų kiekius. Manytina, kad tuo gali būti naudojamosi siekiant manipuluoti apskaitos duomenimis, pavyzdžiui, į oficialią apskaitą įtraukti didesnius atliekamų darbų ar suteikiamų paslaugų kiekius ir tai didina nesąžiningų susitarimų riziką bei korupcijos pasireiškimo tikimybę.

5.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

5.2.1. Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybių vidaus teisės aktuose nėra nustatyti aplinkos tvarkymo darbų priežiūros ir kontrolės organizavimo ir vykdymo pagrindai. Todėl teisinio

reglamentavimo stoka nesudaro pakankamų galimybių užtikrinti veiksmingos seniūnų vykdomos aplinkos tvarkymo darbų kontrolės ir priežiūros bei didina korupcijos pasireiškimo tikimybę šioje Savivaldybės veiklos srityje.

5.2.2. 2019 metais Vilniaus m. savivaldybė nepakankamai kontroliavo, ar seniūnijų seniūnai laiku atlieka bendrojo naudojimo teritorijų sanitarinio valymo ir želdinių priežiūros paslaugų tinkamo vykdymo patikrinimus. Šį teiginį pagrindžia tai, kad iki 2020 metų sausio mėnesio seniūnų veiklos atliekant aplinkos tvarkymo darbų priežiūros procedūras jokie Savivaldybės vidaus teisės aktai nereglamentavo. Įvertinę Vilniaus m. seniūnijų seniūnų 2019 metais atliktų teritorijos patikrinimų išsklotinėse pateiktus duomenis nustatėme, kad seniūnai savo teritorijas kiekvieną mėnesį tikrino nevienodu periodiškumu, o kai kurios seniūnijos seniūnai nesurašė nei vieno patikrinimo akto, nors analizuojamu laikotarpiu ši savivaldybė buvo sudariusi aplinkos tvarkymo darbų atlikimo sutartis su tokio pobūdžio darbų konkursus laimėjusiomis įmonėmis minėtose seniūnijose.

6. PASIŪLYMAI⁶⁶

Siekdami mažinti korupcijos riziką aplinkos tvarkymo darbų organizavimo srityje:

6.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

6.1.1. Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms siūlome:

6.1.1.1. Vidaus teisės aktuose detalizuoti minimalų kviečiamų teikti pasiūlymus tiekėjų skaičių. Siekiant racionalaus lėšų panaudojimo rekomenduojame kreiptis į ne mažiau nei tris tiekėjus, nes tokiu būdu yra įgyvendinami viešųjų pirkimų principai ir sudaromos galimybės konkurencijai vystyti.

6.1.1.2. Papildomai reglamentuoti kviečiamų teikti pasiūlymus tiekėjų atrankos kriterijus.

6.1.1.3. Dažniau teikti pirmenybę skelbiamai apklausai.

6.1.1.4. Vidaus teisės aktuose aiškiai apibrėžti, kas, kuriame etape ir kokiais kriterijais remiantis parenka pirkimo būdą, kokiais kriterijais remiantis yra pasirenkami labiau konkurenciją ribojantys pirkimo būdai (pavyzdžiui, neskelbiama apklausa, o ne skelbiama ir pan.) ir kas priima galutinį sprendimą.

6.1.1.5. Siekiant didinti viešųjų pirkimų skaidrumą bei mažinti nesąžiningų susitarimų riziką ir korupcijos pasireiškimo tikimybę, siūlome Trakų r. ir Švenčionių r. savivaldybių vidaus teisės aktuose reglamentuoti, kad iš vieno tiekėjo gali būti perkama tik išskirtiniais atvejais, numatytais teisiniame reguliavime, pirkimo dokumentuose privalomai nurodant tokios sprendimo priėmimą pagrindžiančius duomenis, pavyzdžiui, rinkos tyrimo medžiagą, įrodančią, kad rinkoje nėra užtikrinta atitinkamos prekės ar paslaugos konkurencija.

6.1.1.6. Siekiant didinti viešųjų pirkimų skaidrumą siūlome kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių plane įtvirtinti priemonę, kuri mažintų pirkimų iš vieno tiekėjo skaičių, atitinkamai įvedant procentinį rodiklį, pavyzdžiui, kad iš vieno tiekėjo gali būti perkama ne daugiau nei 5-10 proc. pirkimų per metus, numatant procento mažėjimą kasmet.

6.1.1.7. Svarstyti galimybę taikyti ir kitus pirkimo būdus, siekiant užtikrinti didesnę konkurenciją, kad įsigyti prekes, darbus ar paslaugas už mažesnę kainą.

⁶⁶ Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktą (Jūsų įstaigai aktualią) pasiūlymų įgyvendinimą Jūsų įstaigoje.

6.1.3. *Vilniaus m. savivaldybei papildomai siūlome:*

6.1.3.1. Nustatyti mechanizmą, kad tais atvejais, kai pirkime dalyvauja tik vienas tiekėjas (pasiūlymą pateikė tik vienas tiekėjas ar kitų tiekėjų pasiūlymai atmesti), būtų peržiūrimas pirkimo vykdymo procesas, įskaitant, bet neapsiribojant patikrinimu, ar buvo pakankamai iširta rinka, ar tas vienas tiekėjas nėra anksčiau laimėjęs, ar nėra konkurenciją ribojančių susitarimų požymių ir pan.

6.1.3.2. Prieš paskelbiant konkursus kreiptis į potencialius tiekėjus, siekiant juos pritraukti dalyvauti pirkimuose, išskyrus teisės aktuose aiškiai nustatytus atvejus, pavyzdžiui, kai tik vienas konkretus tiekėjas gali patiekti prekes, suteikti paslaugas ar atlikti darbus.

6.1.3.3. Stiprinti viešuosius pirkimus inicijuojančių subjektų veiklos kontrolę užtikrinant, kad sprendimai dėl tam tikrų prekių, paslaugų ar darbų įsigijimo nebūtų priimami vienasmeniškai, bet įvertinus poreikį bei pagrindžiant tai atitinkamais dokumentais.

6.1.3.4. Užtikrinti tinkamą pirkimų procedūrų planavimą bei subalansavimą laike (išdėliojimą metų eigoje), siekiant jų operatyvesnio, efektyvesnio ir ekonomiškai naudingesnio vykdymo bei pavėluoto pirkimo vykdymo skubos tvarka.

6.1.3.5. Vidaus teisės aktuose įtvirtinti tikrinimo, ar konkretus perkančiosios organizacijos poreikis gali būti patenkinamas naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis, tvarką, nustatyti aiškias, nedviprasmiškas procedūras ir privalomą tikrinimo įforminimą (pavyzdžiui, pateikti esminius perkančiosios organizacijos pirkimo poreikio ir pasiūlos CPO LT kataloge skirtumus, neapsiribojant formaliu parašymu, kad CPO LT kataloge tokių prekių nėra).

6.2. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorpines pastabas:

6.2.1. *Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms siūlome:*

6.2.1.1. Užtikrinti viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją ir kontroliuoti, kad savivaldybės tarnautojai, taip pat – ir jų kontroliuojamų įstaigų ir įmonių vadovai deklaruotų privačius interesus Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nustatyta tvarka ir laikantis terminų.

6.2.1.2. Užtikrinti viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos sistemos funkcionavimą Savivaldybių administracijose bei jų kontroliuojamose įstaigose ir įmonėse (pavyzdžiui, atliekant deklaracijose pateiktų duomenų patikrinimus, įvertinus viešuosiuose pirkimuose dalyvavusių tiekėjų duomenis).

6.2.2. *Visoms savivaldybėms siūlome:*

6.2.2.1. Už viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją atsakingiems Savivaldybių tarnautojams kiekvienais metais atlikti visų ar tam tikrų paslaugų teikime dalyvaujančių darbuotojų privačių interesų deklaracijose pateiktos informacijos įvertinimą bei galimų rizikų identifikavimą ir su jo rezultatais pasirašytinai supažindinti darbuotojų vadovus.

6.2.2.2. Atliekant kontrolės priemones pasirinkta imtimi periodiškai tikrinti, ar darbuotojai nebuvo susiję su juridiniais asmenimis giminystės ar kitokiais ryšiais, tačiau nenusišalino, (vertinant turimus ir prieinamus duomenis).

6.2.2.3. Vidaus teisės aktuose reglamentuoti rinkos tyrimo atlikimo procedūros kontrolės mechanizmą bei numatyti tokio pobūdžio kontrolę vykdančius subjektus.

6.2.2.4. Dokumentuoti rinkos tyrimo atlikimą ir prie rinkos tyrimo protokolų pridėti tyrimo medžiagą.

6.2.2.5. Svarstyti galimybę reglamentuoti reikalavimus rinkos tyrimo atlikimo procedūros turiniui, pavyzdžiui, tokio pobūdžio tyrimo atlikimo informavimo tvarką, tyrimo metu analizuotinus aspektus ir pan.

6.2.2.6. Atlikti kokybinės ir kiekybinės informacijos apie realių ir potencialių prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą (tiekėjus, jų tiekiamas prekes, teikiamas paslaugas ir atliekamus darbus, užimamą rinkos dalį, kainas ir pan.), analizę, siekiant skatinti konkurenciją ir maksimalaus skaičiaus tiekėjų pritraukimą dalyvauti pirkimų procedūrose.

6.2.3. *Švenčionių r. savivaldybei papildomai siūlome:*

6.2.3.1. Spręsti dėl išsamių rinkos tyrimo procedūrų atlikimo prieš sudarant vidaus sandorius Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu.

6.2.3.2. Suplanuoti praktinius Viešųjų pirkimų įstatymo taikymo mokymus atsakingiems darbuotojams dėl vidaus sandorių sudarymo bei didelės apimties viešųjų pirkimų vykdymo.

6.2.3.3. Sudarant ir vykdant vidaus sandorius taikyti viešumo principą, t. y., informuoti visuomenę apie pasiektus rezultatus, aktyviau stebėti galimus interesų konfliktus.

6.2.3.4. Svarstyti galimybę įpareigoti Švenčionių r. savivaldybės etikos komisiją atlikti tyrimą dėl savivaldybės tarybos nario dalyvavimo vidaus sandorių su Švenčionių r. savivaldybės kontroliuojamomis įmonėmis svarstymo procedūrose ir interesų konfliktų (ne)valdymo.

Siekdami mažinti korupcijos riziką aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūros srityje:

6.3. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

6.3.1. Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms siūlome:

6.3.1.1. Patvirtinti aplinkos tvarkymo darbų patikrinimo akto formą ir fiksuoti visus paslaugų vykdymo pažeidimus, (o ne teikti žodines pastabas).

6.3.1.2. Apie patikrinimų metu nustatytus pažeidimus bei nustatytą pažeidimų pašalinimo faktus ir tai patvirtinančius įrodymus informuoti Savivaldybę.

6.3.2. Vilniaus m. savivaldybei siūlome:

6.3.2.1. Nustatyti vienodą atliekamų darbų ir teikiamų paslaugų įforminimo UAB „Grinda“ bei kitų aplinkos tvarkymo darbų bei kitas paslaugas teikiančių ūkio subjektų apskaitos dokumentuose standartą, kuris garantuotų, kad visais atvejais iš atliktų darbų aktų būtų aišku: kokie darbai atlikti ar kokios paslaugos suteiktos, darbų ar paslaugų kiekiai, kokiais vienetais matuojami darbai ar paslaugos, šių vienetų kainos ir t. t.

6.3.2.2. Nustatyti reikalavimus aplinkos tvarkymo paslaugas teikiamų darbų ataskaitų apimčiai bei turiniui.

6.4. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

6.4.1. Švenčionių r. ir Trakų r. savivaldybėms siūlome:

6.4.1.1. Raštu įpareigoti Savivaldybių seniūnus atlikti reguliarius teritorijų patikrinimus pagal iš anksto nustatytus kriterijus.

6.4.1.2. Vidaus teisės aktuose išsamiai detalizuoti aplinkos tvarkymo darbų atlikimo priežiūros procedūras:

- teritorijų patikrinimo periodiškumą;
- neplaninių teritorijų valymo ir želdinių priežiūros paslaugų vykdymo patikrinimų atlikimo pagrindus (pavyzdžiui, gavus gyventojų skundą ar kitų duomenų dėl netinkamo paslaugų atlikimo).

6.4.2. Vilniaus m. savivaldybei siūlome:

6.4.2.1. Reguliariai vykdyti visų seniūnijų seniūnų vykdomos veiklos aplinkos tvarkymo darbų priežiūros srityje, stebėseną, analizuoti, vertinti ir lyginti jų vykdomos veiklos veiksmingumą. Pavyzdžiui, siekiant tinkamai užtikrinti seniūnų veiklos kontrolę jiems atliekant aplinkos tvarkymo darbų atlikimo patikrinimus, siūlome įpareigoti seniūnus tam tikru savivaldybės nustatytu periodiškumu,

pavyzdžiui, kiekvieno mėnesio pabaigoje, pateikti Savivaldybei statistinę išklotinę apie jų surašytų teritorijos patikrinimų aktų skaičių kiekvieną mėnesį.

6.4.2.2. Siekiant užtikrinti „keturių akių principo“ įgyvendinimą bei mažinti nesąžiningų susitarimų riziką, siūlome, atsižvelgiant į Savivaldybės turimus žmogiškuosius išteklius, svarstyti galimybę atskirais atvejais deleguoti seniūnų atliekamuose teritorijų patikrinimuose dalyvauti ir Vilniaus m. savivaldybės administracijos atstovus, juos įpareigojant per metus patikrinti visas Vilniaus seniūnijas.

6.4.2.3. Periodiškai vykdyti atstovų rotacija siekiant išvengti glaudžių ryšių užmezgimo ir nesąžiningo elgesio galimybių.

6.4.2.4. Vidaus teisės aktuose reglamentuoti, kokiais kriterijais Vilniaus m. savivaldybės administracijos atstovai turėtų vadovautis priimdami sprendimus (pasirinkdami), kokių konkrečiai seniūnijų teritorijų patikrinimuose jie turėtų dalyvauti, pavyzdžiui, dėl tos teritorijos gaunama daugiausia skundų ar pan., taip pat – tokio pobūdžio sprendimų formai ir turiniui keliamus reikalavimus.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Aistė Alekniėnė, tel. (8 687) 17 032, el. p. aiste.alekniene@stt.lt

Rengėjos tiesioginis vadovas iki 2020 m. sausio 11 d. Vidmantas Mečkauskas, nuo 2020 m. sausio 12 d. laikinai einanti Korupcijos prevencijos valdybos viršininko pareigas Svetlana Krasilnikova, tel. 8 635 15 627, el. p. svetlana.krasilnikova@stt.lt

ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI IR DOKUMENTAI

1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.
5. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas.
6. Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97.
7. Medžių ir krūmų priežiūros, vandens telkinių, esančių želdynuose, apsaugos, vejų ir gėlynų priežiūros taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008-01-18 įsakymu Nr. D1-45.

ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. Trakų rajono savivaldybės tvarkymo ir švaros taisyklės, patvirtintos Trakų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. rugsėjo 13 d. sprendimu Nr. S1E-171.
2. Trakų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Trakų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gegužės 4 d. sprendimu Nr. S1-112.
3. Trakų rajono savivaldybės želdynų ir želdinių apsaugos ir tvarkymo taisyklės, patvirtintos Trakų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. lapkričio 15 d. sprendimu Nr. S1E-212.
4. Trakų rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių, gatvių priežiūros paslaugų žiemos laikotarpiu tvarkos aprašas, patvirtintas Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 m. lapkričio 2 d. įsakymu Nr. P2-1154.
5. Viešųjų pirkimų organizavimo taisyklės, patvirtintos Trakų r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. kovo 21 d. įsakymu, Nr. P3E-54.
6. Švenčionių r. savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Švenčionių r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. liepos 13 d. įsakymu, Nr. A-543.

7. Įsigijimų organizavimo Vilniaus miesto savivaldybėje taisyklės, patvirtintos Vilniaus m. savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 7 d. sprendimu, Nr. 1-1352 .

8. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų procedūrų vadovas, patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 8 d. įsakymu, Nr. 40-456/20.

9. Ūkio subjektų, kurie nėra perkančiosios organizacijos pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą, pirkimų vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. 40-37/20.

10. Vilniaus miesto savivaldybės tvarkymo ir švaros taisyklės, patvirtintos Savivaldybės tarybos 2011-11-23 sprendimu Nr. 1-326.

11. Vilniaus miesto atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2008-11-12 sprendimu Nr. 1-658.

12. Vilniaus miesto želdynų ir želdinių apsaugos taisyklės, patvirtintos Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2016-05-11 sprendimu Nr. 1-446.

13. KRA atlikimo metu elektroninio pašto adresu aiste.alekniene@stt.lt, aiste.alekniene@gmail.com iš Savivaldybių gauta informacija ir paaiškinimai.
